

GODS ONTFERMING OVER ZIJN VOLK

3 preken uit 'De Schat des Woords'

+

Nieuwjaarspreek

Waaronder een preek ter gedachtenis van ds. G. H. Kersten

Met een voorwoord van ds. G. H. Kersten over het schriftuurlijk – bevindelijk preken

Door

Dr. C. Steenblok

Uitgesproken in 1948 als predikant van de Gereformeerde Gemeente te Gouda

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2006

VOORWOORD

Zoals reeds werd aangekondigd, hebben ondergetekenden besloten tot een jaarlijkse uitgave van een zestiental preken. Verschillende predikanten der Gereformeerde Gemeenten werden aangezocht hun medewerking te verlenen en wij hebben hoop, niet te vergeefs dit verzoek gedaan te hebben. De sterke aandrang, die van de gemeenten bij herhaling is uitgegaan en meermalen zelfs ter klassikale vergaderingen leidde tot bespreking van een uitgave, als wij ons hebben voorgesteld thans te geven, deed ons het besluit nemen, een poging te doen tot vervulling der uitgesproken behoefte.

Ons streven is in het bijzonder er op gericht schriftuurlijk-bevindelijke predikatiën te doen verschijnen. Een preek toch, die niet is uitlegging van Gods Woord, is geen preek; hoogstens een toespraak, die wel veel goeds bevatten kan, maar toch niet beantwoordt aan de eis, die de Heere Zijn knechten stelt. Deze zijn immers dienaren *des Woords*? Welnu, dan hebben zij het Woord Gods te brengen, beide in verklaring en toepassing. Wordt het leven der gemeente aan het Woord onderworpen, geeft de prediking besturing, lering, opkweking, voert deze naar Christus heen, dan zal de dienaar des Woords, bewaard worden voor een dorre, oppervlakkige prediking, die maar al te zeer, haar tot grote schade, de kerk schier algemeen geboden wordt.

De ware bevinding van Gods kinderen wordt genegeerd, uitgemaakt voor op de dool geraakte vroomheid; voor Dopers. De kenmerken van het leven, dat uit God geboren is, worden verzwegen; geen toetssteen van ware en valse genade wordt meer gegeven; zoal niet geheel de gemeente, jong en, oud, verondersteld wordt wedergeboren te zijn, roept men haar toe: „Geloof en bekeer u”, gij bondelingen, bezitters van de beloften Gods.

De armoede van zulk een prediking moest de leeraars in het aangezicht vliegen en hun zich doen afvragen, of niet eens hun hoorders hen zullen beschuldigen voor Gods rechterstoel, zeggende: „Gij zijt niet vrij van mijn bloed”.

De prediking hebbe *schriftuurlijk-praktikaal* te zijn, opdat de hoorders zich er aan toetsen kunnen bij het zo noodzakelijk zelfonderzoek, waarop de prediker hebbe aan te dringen naar Zefanja's woord: „Doorzoek u zelf nauw, ja doorzoek u zelf nauw, gij volk, dat met geen lust bevangen wordt! Eer het besluit bare (gelijk kaf gaat de dag voorbij) terwijl de hittigheid van des Heeren toorn over ulieden nog niet komt; terwijl de dag van de toorn des Heeren over ulieden nog niet komt”. Bovendien biedt deze prediking voedsel voor Gods volk, spreekt zij naar het hart van Jeruzalem; zij is onder de zegen des Heeren dienstbaar tot waarschuwing, ontdekking en vermaning, maar ook tot vertroosting (Wet én Evangelie) wijl zij predikt de heerlijkheid Gods in Christus.

En toch niet de bevinding der heiligen, maar Gods Getuigenis is bron voor de bediening des Woords. De Schriften kunnen wijs maken ter zaligheid; zij maken ons de weg des levens bekend; zij spreken ons van Hem, Die het geen roof geacht heeft, Gode de Vader evengeliek te zijn en Die mens is geworden, uit de mensen, ons in alles gelijk, uitgenomen de zonde; Die geleden heeft en gestorven is en opgestaan uit de dood en Die, ten hemel gevaren, zit aan de rechterhand des Vaders, om altijd voor Zijn volk te bidden.

Wie Gods Woord loslaat en de bevinding van de heiligen tot bron van zijn prediking maken wil, moet de heilsfeiten wel verliezen. Deze kunnen toch niet ervaren, maar alleen door het geloof als grond van zaligheid gekend worden. Meer en meer werkt zulk een prediking, - indien zij die naam nog zou mogen dragen, - dan ook van het Woord af en doet zij drijven op het gevoel des harten, dat genoegzaam is om ons te

bedriegen, zoals duidelijk blijkt uit Izaks voelen van Jacobs handen.

Het krachtig getuigenis van de Apostel Paulus worde dan ook elke dienaar des Woords voortdurend op het hart gebonden: „Want ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u dan Jezus Christus en Dien gekruisigd”. *Niet de christen*, maar *Christus moet gepredikt*; doch Christus niet alleen aan de mens, maar ook zo Hij leeft in Zijn volk, Zich aan hen openbarend zo Hij niet doet aan de wereld en Zich in hen verheerlijkend door de Heilige Geest, Wiens groot werk het Christus te verheerlijken, (Joh. 16 : 14). Zo dient de prediking te zijn verkondiging van de Raad Gods in Christus tot zaligheid van Zijn volk, tot heerlijkheid van de Vader.

Maar genoeg! De Heere verwaardige ons Zijn Woord getrouw brengen, ook bij geschrift in de predikaties, die wij hopen verzorgen. Hij verlichte Zijn dienstknechten en doe hen de verborgenheden des Heeren uit Zijn Woord voorstellen. Hij gebiede ook over deze arbeid Zijn onmisbare zegen.

Rotterdam, Ds. G. H. KERSTEN

Gouda, Dr. C. STEENBLOK

November 1947

INHOUD

1. EEN HEILRIJKE TOEZEGGING VAN GODS ONTFERMING OVER ZIJN ELLENDIG VOLK

Maar op dezen zal ik zien, op de arme en verslagene van geest, en die voor Mijn woord beeft. Jesaja 62: 2b.

2. EFRAIMS BOETVAARDIGHEID DOOR GOD IN GUNST AANSCHOUWD

Ik heb wel gehoord, dat zich Efraïm beklagt, zeggende: Gij hebt mij getuchtigd en ik ben getuchtigd geworden als een ongewend kalf. Bekeer mij, zo zal ik bekeerd zijn, want Gij zijt de Heere, mijn God. Enz. Jeremia 31:18-20

3. TER GEDACHTENIS

Gedenkt uwer voorgangeren, die u het Woord Gods gesproken hebben; en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst van hunnen wandel. Hebréeën 13:7

4. NIEUWJAARSPREEK

En nu wat verwacht ik, o Heere? Mijn hoop, die is op U. Psalm 39:8

1. EEN HEILRIJKE TOEZEGGING VAN GODS ONTFERMING OVER ZIJN

ELLENDIG VOLK

Psalm 68 : 5.

Lezen : Jesaja 66.

Psalm 34 : 8, 9.

Psalm 42 : 5.

Psalm 84 : 6.

TEKST : JESAJA 66: 2b.

Maar op dezen zal ik zien, op de arme en verslagene van geest, en die voor Mijn woord beeft.

De leer van vrije genade is een leer niet náár, maar tégen de verdorven geest des mensen en maakt dan ook de vijandschap van het vlees openbaar. Immers, α is een leer, waarin God op het hoogst verheerlijkt en de mens op het diepst vernederd wordt; een leer verder, die de verslagen zondaar de grootste en zekerste, in één woord, de volle vertroosting biedt en allerkrachtigst bevordert de ware godzaligheid en de gehoorzaamheid aan de geboden Gods.

Daarvan gewaagt ook Stefanus, de bloedgetuige om het Woord Gods, in zijn laatste prediking, in Handelingen 7 vermeld, als hij herinnert aan de handelingen Gods met het oude bondsvolk. Daarop nu wil Stefanus ook wijzen als hij toegekomen is aan de woorden in Hand. 7 : 47-50: “En Salomo bouwde Hem een huis. Maar de Allerhoogste woont niet in tempelen met handen gemaakt; gelijk de profeet zegt: De hemel is, Mijn troon, en de aarde een voetbank Mijner voeten. Hoedanig huis zult gij Mij bouwen zegt de Heere; of welke is de plaats Mijner ruste? Heeft niet Mijn hand al deze dingen gemaakt?” Daarin ligt immers uitgedrukt, dat de Heere ook onder de ouden dag reeds geen lust had aan het bloed van stieren en bokken tot verzoening der zonde, zoals ook David betuigt in Psalm 51: “De offeranden Godes zijn een verbroken en verslagen hart.” De Oud-Testamentische schaduwdienst toch had geen waarde in zichzelf, maar zag slechts op de volkomen zoenofferande van de Heere Jezus Christus aan het kruis volbracht tot verzoening van de zonden Zijns volks.

En zo wijst dit woord de onboetvaardigen, eigengerechtigde mens aan, die onder verwerping van de Heere Jezus als de enige Weg van behoud, de waarheid en het leven, door eigen kracht zijn zaligheid meent op te bouwen.

De vijandschap bleef niet uit van het vlees, dat zich zijn vermeende gronden voor de eeuwigheid ontnomen zag. Stefanus sterft onder beulshanden de dood des oprechten en gaat uit de verdrukte gemeente op aarde naar de triomferende kerk daar boven. Maar, o wonder! De jongeling Saulus, die de klederen bewaarde van hen, die Stefanus stenigden, en thans nog in blakende vijandschap verkeerde tegen het bloed des kruises, zou straks, als een vuurbrand uit het vuur worden gerukt. En deze gegevens van de Vader zou dan als een gebroken zondaar tot zijn zaligheid ervaren de dierbare kracht van het woord: *Op dezen zal Ik nederzien, op de arme en verslagene van geest, en die voor Mijn Woord beeft.*

Die valse waan, dat de ware, Gode behaaglijke godsdienst zou bestaan in uiterlijke pracht en praal, in wat uitwendig godsdienstig vertoon, neemt ook de Heere Jezus weg als Hij de Samaritaanse vrouw bij de Jacobsbron aan haar zonden ontdekt en aanwijst, ‘dat de ure gekomen is, waarin men noch op dien berg, noch te Jeruzalem zou

aanbidden, maar dat de ware aanbidders de Vader aanbidden zullen in geest en waarheid', dat is ontdaan van tempel, priesterschap en offerdienst. Want niet het stenen gebouw, maar het door en voor Hem zelf toebereide hart van Zijn volk zal de tempel zijn, waarin de Heere zal wonen tot in eeuwigheid.

En dat zegt ook de Heere bij de profeet Jesaja in de eerste twee verzen van het u voorgelezen Schriftgedeelte, welke woorden Stefanus aanhaalde in zijn rede tot de Joden.

De Heere wijst hier aan, in de vorm van een oordeelaankondiging, dat Hij als de Alomtegenwoordige aan geen plaats gebonden is in de schenking van Zijn genade, dat alleen het bloed van Christus Zijn Zoon reinigt van alle zonden en dat de kracht daarvan alleen geldt de arme en verslagene van geest en die beeft voor Zijn Woord.

Komt, laat ons over dit laatste: ***Maar op dezen zal Ik nederzien, op de arme en verslagene van geest, en die voor Mijn Woord beeft***, Jes. 66 : 2b, in dit uur van samenzijn nader handelen.

Het spreekt van Gods heilrijke belofte over Zijn ellendigen. Wij zien:

- I. De voorwerpen van die belofte.
- II. De aard van die belofte.
- III. De omschrijving van die belofte.

I. De voorwerpen van die belofte.

Zoals we reeds opmerkten staat het woord van onze tekst te midden van een oordeelaankondiging in des Heeren Naam tegen het zondige Juda. Het eigengerechtigde volk meende te kunnen volstaan met wat uiterlijke vormendienst, maar de Heere toont hier de rechte voorwerpen van Zijn eeuwige gunst en ontferming in de Heere Jezus Christus. Hij zou gedachtig zijn aan Zijn arm overblijfsel naar de verkiezing. Is het niet opmerkelijk? Jesaja spreekt elders van *het wormpje Jacobs* dat deelt in de belofte van Goddelijke gunst en ontferming in Christus. En Zefánja gewaagt van *een arm en ellendig volk*, dat betrouwen zal op de Naam des Heeren. En in Psalm 72 zingt het oude rijm:

*Hij zal den armen en den klenen,
Genadig zijn en goed.
Dengenen die schreien en wenen,
Wordt Hij vriendelijk en zoet.*

Ja, de Heere Jezus kent de armen van geest het koninkrijk der hemelen toe. En Paulus zoover reeds gevorderd op de weg, klaagde nog in Rom. 7: 'Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods? Ik danke God door Jezus Christus mijn Heere.'

Hier noemt de Heere hen dan: *de arme en verslagene van geest en die voor Mijn Woord beven*. Voorwaar een drietal kostelijke trekken van het beeld van de ware gelovige.

- (1) Eerst dan wordt gesproken van *de arme*. Vanzelfsprekend wordt hier met de arme niet bedoeld de arme naar de wereld. Want wel geldt het woord van de Apostel als hij zegt, *dat de Heere niet vele edelen, niet vele machtigen heeft in zijn kudde op aarde*. En wel zegt Jacobus: "Heeft God niet uitverkoren de armen dezer wereld om rijk te zijn in het geloof, en erfgenamen des Koninkrijks, hetwelk Hij belooft dengenen, die Hem liefhebben?" Maar al is het dat dit nu zo is, en het één vaak gepaard gaat met het andere, niettemin gaat

het hier over *de arme van geest*.

Ook wordt hier onder de arme niet verstaan de mens zoals hij van nature in de geestelijke doodstaat der zonde meerligt vóór zijn wedergeboorte en bekering. O gewis, de mens is door de val en de bondsbreuk in het paradijs in een staat van allerdiepste ellende en armoede gedompeld. Zijn verstand is verduisterd en hij mist de gerechtigheid om voor God te kunnen bestaan. Hij mist het beeld Gods en heeft geen krachten om nog enig goed te kunnen doen, maar is geneigd tot alle kwaad. Hij heeft geen God voor zijn arme hart en geen Borg voor zijn hemelhoge schuld. Maar hij heeft er geen erg in, hij mist zijn droevig gemis niet. Integendeel, hij leeft zorgeloos voort en meent in zijn waan zelfs rijk en verrijkt te wezen. *En hij weet niet, dat hij ellendig is en jammerlijk, en arm en blind en naakt* (Openb. 3 : 17).

- Nee, hier is met name sprake van *de arme van geest*, die van 's Heeren wege opgezocht, herboren en bij Geesteslicht en kracht ontdekt is geworden aan zijn verloren toestand voor God. En zo wordt hij elders wel aangeduid als een ellendige en nooddrufte, zoals de dichter bekend: “Ik ben ellendig en nooddrufte”; en als een hongerende en dorstende naar de levenden God; als een, die alles verloren heeft en zijn ziel niet langer behouden kan; en als een hulpeloze wees, van wie geschreven staat: “Immers zal een wees bij U ontfermd worden.”

- De arme hier door de Heere aangewezen, is geestelijk ontdekt geworden aan zijn *rampzalige toestand* voor de eeuwigheid, aan zijn algehele geestelijke armoede. Hij is arm, niet van zichzelf, maar hij is het gemaakt door armmakende genade. Daardoor leert hij zien, dat hij zo alle waar en geestelijk goed mist en alle kwaad in zich heeft, tegenover de Heere. Hij wordt ontdekt aan zijn geestelijke blindheid in des hemels wegen. Hij mist ook de gerechtigheid om voor het rechtvaardig gerichte Gods ooit door zichzelf te kunnen bestaan. En daarom roept hij wel uit: ‘Het is buiten hope, want mijn zonden zijn meer dan de, haren van mijn hoofd, en van mijn eerste aanzijn af tot op de huidige stonde toe, heb ik nog nooit anders gedaan dan boosheid bedreven tegenover een goedgevoelend God en een lankmoedig Rechter.’

- Hij wordt ook ingeleid in de *geestelijke onreinheid* van zijn ziel, zodat hij betuigt met de profeet: Doch wij allen zijn als een onreine, en al onze gerechtigheden als een wegwerpelijk kleet.

- En door ontledigende genade wordt hij maar al meer en meer ontledigd van wat in vat van alle *eigengerechtigheid*, sterkte, deugd en eigen waarde.

- Door kleinmakende en vernederende genade, voorts, wordt hij bij en onder dat alles *klein en ontbloot in zichzelf* gemaakt, zodat hij met een heilige schaamte aangedaan wordt voor dat heilige Opperwezen, vanwege zijn zonden en onwaardigheden. En zo leert hij wel te betuigen met Ezra: “Mijn God, ik ben beschaamd en schaamrood om mijn aangezicht tot U op te heffen, mijn God! want onze ongerechtigheden zijn vermenigvuldigd tot boven ons hoofd, en onze schuld is groot geworden tot aan de hemel.” En bij gedurigheid wordt hij maar al armer en armer in zichzelf gemaakt. O, hij leert het bij bevinding, dat hij nog nimmer anders dan arm is geweest, al heeft hij het ook vroeger nog zo anders gedacht, en dat hij er van zijn kant ook nooit uit zal geraken. En zo wordt hij door afsnijdende genade, ingeleid in de bondsbreuk in het paradijs, als een doodarme zondaar voorwerp van Gods vrije ontferming in Christus, zoals hij ook in geloofsvereniging met Hem gesteld, alles ontvangt wat Christus voor hem verworven heeft. Zulk een is de arme in ons tekstwoord.

(2) En waar het grondwoord ook te kennen geeft iemand, die gedrukt wordt, komt dit nog voller uit in de volgende benaming: „*verslagene van geest*”. De geest des mensen is het hoger deel van ‘s mensen geestelijke wezen. De verslagene van geest is dus hij, die in het diepste en innerlijkste van zijn wezen is getroffen. Elders in Gods dierbaar Woord wordt hij als vereenzelvigd met de gebroekene van hart, zoals bij de psalmist als hij zegt: “De Heere is nabij de gebroekenen van hart en Hij behoudt de verslagenen van geest (Ps. 34 : 19). En hiertoe behoren ook de gekrookte rietjes en de rokende vlaswiekjes, de gevangenen en de gebondenen in de kuil.

- Een verslagene van geest dan is onder de *zielontdekkende, neerdrukkende hand van de Heilige Geest gevoelig getroffen, gewond en verbrijzeld*. Hij is uit de Wet als middel in de hand van de Heilige Geest ontdekt aan zijn ellendestaat en geestelijke armoede. Het is niet langer meer met hem zoals het anderen geldt en ook bij hen vroeger zo was, dat de Heere zegt: “Ik heb ze geslagen, maar zij hebben geen pijn gevoeld.” Ook is het bij hen niet, zoals bij een consciëntieovertuiging, dat men ontroerd en bevreesd is vanwege de straf die gesteld is op de overtreding. Nee, hij is verwond en zo smartelijk aangedaan, omdat hij zo snood gezondigd heeft tegen de Heere. O, hij is zich levendig bewust het Godonterende van zijn zonde en ongerechtigheden. En vandaar heeft hij ook een recht mishagen aan zichzelf ontvangen vanwege al zijn overtredingen, zodat hij wel bekent met David: “Ik gevoel de grootheid van mijn kwaad.” En terwijl de verkeerde van geen schaamte weet, betuigt hij bij het levendig gezicht van zijn zonden en gevoelig getroffen onder het bewustzijn van Gods toorn tegen zijn overtredingen, met de dichter: *Ik ben bekommerd vanwege mijn zonden, die mij wonden*. En zo is hij aangedaan met de ware droefheid naar God, die een onberouwelijke bekering tot zaligheid werkt.

- En niet alleen is hij zielsverwond onder de ontdekkende hand Gods, maar hij zucht ook onder *de zware last van zijn zonden*, vol weedom des harten. O, hij krijgt er wat van te beleven, wat David uitdrukt als hij zegt: “Ik ben moede van mijn zuchten, en mijne zonde is steeds voor mij.” Ja, er worden zielstranen gestort over de grootheid van zijn wanbedrijven, van innig leedwezen, dat hij God zo zeer vertoornd heeft. O, hij verfoeit zichzelf met Job in stof en as. En zo gaat het woord van de profeet in vervulling: “Zij zullen komen met gewezen, en met smekingen zal Ik hen voeren.”

- Een verslagene van geest verkeert ook in het dal van *de ware ootmoed*. Vernederd en verdeemoedigd door de Heere is zijn plaats in de diepte. En wat is dat toch een goede en Gode verheerlijkende plaats! In de diepte groeien de mirten. En daar immers is de plaats waarheen de wateren der genade afdalen. En daar gevoelt hij zich nu ook gedrongen om zijn arme ziele voor de Heere open te leggen, zodat Hij met David er toe gebracht wordt om te zeggen: “Ik zal belijdenis doen van mijne overtredingen.” En onder dat alles nadert hij, hoe langer zo meer afgemat en vermoeid onder de zware last van zonde, op de allerdermoedigste wijze met vele zuchtingen en smekingen tot de Heere om met Hiskia voor Zijn aangezicht neer te leggen: “O Heere, ik word onderdrukt. Wees Gij mijn Borg!”

- Hij ontvangt verder ook een week en buigzaam gemoed voor en onder de Heere. Hij krijgt een bukkend hart onder God en leert in diepe afhankelijkheid van Hem te vragen: “Heere, wat wilt Gij, dat ik doen zal?” En onder de vele

beschuldigingen van zijn consciëntie wordt het zijn stille verzuchting, met de tollenaar: “O, God! wees mij zondaar genadig.” En zoals de profeet zegt: “Zij hebben hun stil gebed uitgestort als Uw tuchtiging over hen was.”

- Een recht verslagene van geest krijgt ook *lijdzaamheid en geduld* onder het wat wegblijven van nadering in gunst van de Heere tot zijn ziel. Want hij leert het al meer verstaan in een weg van afbreking, dat hij, wat God op hem legt toch zozeer verdiend heeft, ja nog veel meer dan dat. Och, hij leert zijn onwaardigheid maar zien, ten opzichte van het kleinste blijk van Gods gunst. En wat wordt het kleine blijk van Gods goedheid in Christus dan toch groot, als het de Heere eens belieft om een ogenblikje naar hem om te komen zien. Want hij leert zichzelf maar kennen als een alles verbeurd hebbend en albedervend zondaar. En zo wordt op de leerschool van Christus maar geleerd de zo nuttige les: “Gewen u toch aan Hem en heb vrede. Daardoor zal u het goede overkomen.”

- Maar al is hij verslagen van geest, er zijn tevens uitgangen des harten *in geloof tot de Heere en tot de Heere Jezus*. Want het is hem toch tot verheerlijking Gods en van Christus te doen, om Gods dierbare gunst en gemeenschap in Christus voor zijn arme ziel te mogen ontvangen. O, hij roept om Christus en zijn gerechtigheid, om geloof en genade en heiligheid, ja om alles wat hij nodig heeft om geheel en al de Heere te mogen toebehoren en aan Hem onderworpen te zijn. En zo Hij vertoeft te naderen in Zijn dierbare ontferming dan mogen ze wel eens afwachten en liggen met de arme Lazarus aan zijn poort neer, van dag tot dag wachtende op Zijn vrije ontferming, wetende, dat zij toch wel gelukkig zijn, die naar Hem horen, dagelijks wakende aan zijn poorten, waarnemende de posten van zijn deuren (Spr. 8 : 34).

- (3) Bij deze armen en verslagenen van geest, die dus hun geestelijk gebrek bij bevinding zien en gevoelen en er heilzaam verslagen over zijn, en geen rust kunnen vinden voor het hol van hun zielsvoet vóór zij deel ontvangen aan een volle, rijke Jezus en aan al Zijn zoete verdiensten, worden nu verder genoemd, *zij die voor Gods Woord beven*. Zij zijn dezelfde personen als in de beide vorige uitdrukkingen, maar worden nog nader omschreden. En zo wordt hier gezegd, dat zij door middel van het Woord des Heeren getroffen en verslagen zijn. Zo toch was het ook op de Pinksterdag met de schare der drie duizend, die getroffen werden op de prediking van Petrus. Het Woord Gods is hier het Woord des Heeren, dat Hij, hetzij mondeling of bij geschrifte eertijds door Mozes en de profeten geopenbaard heeft, en dat Hij na de gezegende komst van Christus in het vlees door de Apostelen nog verder bekend zou maken. Dat wil dus eenvoudigweg zeggen, de ganse Heilige Schrift, Wet en Evangelie. Dat Woord Gods is levend en krachtig, en scherpsnijdender dan enig tweesnijdend scherp zwaard, en is een oordeler der gedachten en der overleggingen des harten (Hebr. 4 :12).

- Dat beven voor het Woord des Heeren hier is niet het beven uit slaafse vrees voor de Heere en Zijn Woord, zoals dit het geval was bij de huichelaren te Sion, waarvan de profeet zegt: “De zondaren te Sion zijn verschrikt, beving heeft de huichelaren aangegrepen; zij zeggen: Wie is er onder ons, die bij een verterend Vuur wonen kan? Wie is er onder ons, die bij een eeuwigen Gloed wonen kan?” Nee, hier is sprake van *de ootmoedige kinderlijke vreze* en diepgaand ontzag voor de Heere en Zijn Woord.

- Dat beven voor het Woord Gods bestaat alzo in die geheiligde gestalte der

ziel, waarbij de arme en verslagene van geest door dat Woord ten diepste in zijn hart geraakt nu ook met een diep ontzag, heilige eerbied en gehoorzame onderwerping jegens dat Woord vervuld is, En zo beeft Hij voor dat Woord, waar hij het aanvaardt, niet als eens mensen woord, maar zoals het waarlijk is als Gods Woord. Het is een heilig beven voor de majesteit van heel het Woord, omdat er ontzag is voor de hoge majesteit des Heeren zelf. O, hier geldt: “Welgelukzalig is hij, die gedurig vreest.”

- Dat rechte beven voor het Woord des Heeren brengt ook mee, dat hij gaarne *uit en door dat Woord ontdekt* wil worden aan zijn zonden en de bestraffing uit dat Woord over zich gaarne hoort. Zo zegt toch David: “De rechtvaardige sla mij, het zal weldadigheid zijn, en hij bestraffe mij, het zal olie des hoofds zijn”. (Ps. 141 : 5)

- Dat beven is voorts een beven voor *de heiligheid van Gods Wet*, als zij de vloek uitspreekt over al de overtreders er van en een aanvaarden zo wel van de vloekspraken der Wet als van de beloften des Evangelies.

- Het is verder een beven voor *de bestraffingen*, bedreigingen, waarschuwingen en oordeelaankondigingen die er in gedaan worden, zoals David zegt: “Ik heb gevreesd voor Uwe oordelen.” En zo is het een blijk van ware vreze Gods als men niet gerust en zorgeloos, noch ongevoelig en onaangedaan is onder de bedreigingen en waarschuwingen des Heeren, maar gedurig vreest, of er in het hart soms niet een schadelijke weg is. David stond daar, toen hij bad: “Doorgrond mij o God! en ken mijn hart, beproef mij, en ken mijne gedachten. En zie, of bij mij een schadelijke weg zij; en leid mij op de eeuwigen weg”. (Ps. 139 :23, 24)

- Ook valt onder dat heilige beven voor het Woord Gods een geheiligd voorzichtig *onderzoek des harten* ten opzichte van de beloften en kentekenen, die in het Woord aan de ware armen van geest gedaan worden. Immers de ware verslagenen van geest zijn bezet met een omzichtige zorgvuldigheid, om zich niet lichtvaardig en ongegrond de beloften der zaligheid en de kentekenen der genade toe te eigenen, om niet met een leugen in de rechterhand verloren te gaan. En eindelijk behoort hiertoe ook een zich geheel onderwerpen aan alles wat de Heere in Zijn Woord voorhoudt en een in liefde en met heiligen eerbied gebruik maken van dat Woord als een dierbare schat, betuigend met de dichter: ik heb uwe geboden lief, meer dan goud, ja, meer dan het fijnste goud.

II. De aard van die belofte.

Ten opzichte van hen nu zegt de Heere in Zijn ondoorgrondelijke ontferming: *Maar op dézen zal Ik nederzien*. Die armen en verslagenen van geest, die voor Zijn Woord beven, zij zijn de voorwerpen wie deze belofte geldt. En zij is ook voor geen anderen bestemd. Immers als de Heere een belofte doet, zoals hier, dan maakt Hij er ook een plaats voor in het hart. Dan maakt Hij er de Zijnen ook ontvankelijk voor. En ook dit is eigen aan de beloften Gods ter zaligheid der Zijnen, dat Hij zelf ze gewis vervult.

Het is hier dan een dierbare heilsbelofte voor Gods arm en ellendig volk, die Hij hun van Zijntwege doet. *Ik*, zo zegt de Heere hier, *zal nederzien*. En dat houdt wat in. Het ganse Goddelijke Wezen is daarmede gemoeid. Al de Goddelijke eigenschappen werken daarin mee ten goede voor dat arme, verdrukte en bij satan en wereld zo gehate, vervolgd en verachte volk van God.

- De Vader, als de eerste Persoon, belooft hier Zijn Vaderlijke gunst en ontferming in de Heere Jezus Christus over de verslagenen van geest. Hij belooft hen alles

binnen het leven der wedergeboorte, en bovenal Zichzelf als een verzoend God en Vader in Zijn lieven Zoon. Zeker, er gingen al beloften vooraf. En in de stille eeuwigheid zijn zij alle reeds aan de Heere Jezus Christus vermaakt. Maar hier gaat het nu meer over de beloften Gods binnen het leven der genade, aan hen die als de verslagenen van geest ontdekt zijn geworden aan zichzelf.

En zo belooft Hij hen de vergeving hunner zonden, de aanneming tot zijn kinderen en erfgenamen, de heiligmaking en verheerlijking, hen van alles te verzorgen, teer te beminnen en hun alle genade en vertroosting in Christus te schenken. Meer dan een aards vader zich ontfermt over zijn kinderen, ontfermt Zich de Heere over allen, die Hem vezen. Maar het grootste is, dat Hij Zichzelf wegschenkt aan dat arme volk.

- De Zoon, de Heere Jezus, belooft hier als Borg, Middelaar en Hoofd, hen te doen delen in al zijn voor hen verworven verdiensten en weldaden.
 - * Als Profeet en Leraar zegt Hij hun toe hen in al de zaligheden der genade en in de heilgeheimen des Verbonds in te leiden. Hij zal juist de armen het Evangelie verkondigen, de gebrokenen van harte verbinden, de gevangenen vrijheid uitroepen en de gebondenen opening der gevangenis, om de treurigen te troosten (Jes. 61 : 1, 2).
 - * Als Priester belooft Hij de zalige kracht van zijn offerande aan het hart der verslagenen te brengen en de reinigende kracht er van op hen te sprengen en hun een Voorspraak te zijn bij de Vader. En Zijn bloed alleen reinigt van alle zonden (1 Joh. 1 : 7).
 - * Als Koning zegt Hij hun toe hen onder Zijn zaligen scepter te brengen, Zijn zachte juk op hen te leggen en hen alzo in zachtmoedige wijsheid te regeren, te beschermen en te beschutten tegen alle vijanden. Immers, Zijn lust is aan haar. En in Hem zijn alle beloften, ja en amen.
- De Heilige Geest belooft hier, dat Hij al de goederen, in de belofte voorgesteld hun zal eigen maken. Hij belooft hen te heiligen, te vertroosten, te verblijden, in hen als zijn tempelen te wonen en zijn dierbare gaven te verlenen. O, grote en dierbare belofte dan, waarvan de diepe grondslag ligt in het eeuwig welbehagen van de Drieenige God. En zo is deze belofte een recht God verheerlijkende en zielzaligende belofte.

Het is ook *een algemene belofte*, maar niet tot alle mensen uitgestrekt, zoals de Remonstranten loeren, en ook niet tot allen die het Woord horen, doch een algemene belofte tot hen allen, die arm en verslagen van geest zijn en beven voor de Heere en Zijn Woord, zoals duidelijk blijkt uit het tekstwoord.

Het is ook een geheel *vrije*, ongehoudene en onvoorwaardelijke belofte van genade en heerlijkheid aan uitverkoren, arme en ellendige zondaren, hunnerzijds geheel onverdiend, ja gans verbeurd. En daarom zegt de Heere ook: “Ik doe het niet om uwentwil, maar om Mijns groten Naams wil” (Ezech. 36 : 22).

Het is voorts een door Jezus voor Zijn volk *verworven* belofte, gekocht tot de zo dure prijs van Zijn dierbaar zoenbloed. Immers, de Heere zegt bij de profeet: Als Zijn ziel zich tot een schuldoffer gesteld zal hebben, zo zal Hij zaad zien (Jes. 53 : 10). En dat zaad zijn de verslagenen van geest in ons tekstwoord, die alzo mede erfgenamen der belofte zijn. En als erfgenamen der belofte geldt hier tevens, dat ook deze belofte voor hen van 's Heeren wege als met een eed is bevestigd.

En zo ligt er ook een *vastheid* in deze belofte en is zij even onveranderlijk als God Zelf dit is. “Bergen kunnen wijken en heuvelen wankelen; maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere,

uw Ontfermer. Gij verdrukte, door onweder voortgedrevene, ongetrooste ! Zie, Ik zal uwe stenen gans sierlijk leggen, en Ik zal u op saffieren grondvesten” (Jes. 54 : 10, 11).

Het is tenslotte ook een belofte, die naar haar inhoud *eeuwigdurend* is. De Heere zal eeuwig de hunne zijn en zij voor altijd de Zijnen. Eeuwig zal Hij op hen neerzien in zijn goedertierenheid in Christus. Zijn goedheid duurt in eeuwigheid. En zo zullen zij ook een eeuwige gelukzaligheid blijvend bezitten. En zo mag de kerk van God, dat arm en ellendig volk in zichzelf, onder de toepassing der belofte door de bediening des Geestes in geloofsgemeenschap gesteld met Christus en door Hem met de Heere, wel betuigen met de dichter: “Want deze God is onze God eeuwiglijk en altoos” (Ps. 48 : 15).

Welk een dierbaarheid en zoete verkwikking ligt er dan toch in deze belofte voor een armen, schuldverslagen zondaar! Daar ligt toch zo alles in wat nodig is voor tijd en eeuwigheid. Alles vloeit hun uit die belofte in Christus toe. Hebben zij van zich zelf maar ellende gebrek, schuld en onrust; uit de inhoud der belofte, de zoenverdienste van de Heere Jezus wordt hun alles geschonken, ook geloof en bekering, ja alle goeds. Het is alles vrucht van Zijn lijden en sterven, voor de kinderen der belofte door de bediening van de Geest uit Hem, hun in beginsel hier en in de eeuwigheid eenmaal volkomen toe te eigenen. En daarom ook is het immers een eenzijdig Godswerk, waar de mens maar steeds weer en al meer buitengezet wordt, om te beter de vervulling der belofte deelachtig te worden en in de weg der dagelijkse bekering de zonde al meer af te sterven en de Heere te leven.

III. De omschrijving van die belofte.

Maar op dezen zal Ik nederzien, zo wordt de belofte omschreven. De Heere is hoog, nochtans ziet Hij de nederige aan, de verhevene kent Hij van verre, zegt de dichter in Ps. 138 : 6. Dat *zien des Heeren* is dus geen lichamelijk zien, want Hij heeft geen vleselijk oog, dat Hij zien zou gelijk een mens ziet (Job 10 : 4). Op een mensvormige wijze zegt Hij, dat Hij neerzien zal van uit de hoge hemel. Maar dat zien is niet slechts een zien in Zijn alwetendheid, waarmede Hij alle mensen zonder onderscheid, zo goeden als kwaden ziet. In deze zin schouwt Hij uit de hemel en ziet alle mensenkinderen. “Hij ziet uit Zijn vaste woonplaats op alle inwoners der aarde. Hij formeert hun aller hart, en Hij let op al hun werken” (Ps. 33 : 1315). “Ja, Zijn ogen zijn aan alle plaatsen, beschouwende de kwaden en de goeden” (Spr. 15 : 3). “En een iegelijks wegen zijn voor de ogen des Heeren, en Hij weegt al zijn gangen” (Spr. 5 : 21).

- Hij ziet dan, in tegenstelling met de anderen in het teksthoofdstuk genoemden, die Hij strafaankondigend met een oog van verolgenheid aanschouwt, op de armen en verslagenen van geest en die beven voor Zijn Woord, neder met *een oog van tere ontferming in Christus*. Dat is dus met het oog van Zijn alwetendheid, waardoor Hij hen kent in Zijn eeuwige liefde, en hunne harten proeft en van hun zielsworstelingen en bezwaren afweet. Zoals David zijn hart open mocht leggen voor de Heere met een beroep op Zijn alwetendheid. En zoals Petrus betuigde: “Heere, Gij weet, dat ik U liefheb.”

- Het is ook een zien van *goedwilligheid*, goedkeuring en welbehagen, zoals Hij de offerande van een verbroken en verslagen hart niet veracht, maar in ontferming wil aanzien in Christus (Ps. 51 : 19).

- Het is voorts een zien met een *oog van barmhartigheid* en ontferming, in vergeving

der zonden, zoals de psalmdichter zegt: Die al uwe ongerechtigheid vergeeft, die al uwe krankheden geneest; en betuigt: Zover het Oosten is van het Westen, zover doet Hij onze overtredingen van ons (Ps. 103 : 3, 12).

- Hij ziet ook met een *oog van verschoning* onder Zijn vaderlijke kastijdingen op hen neer, zoals de profeet zegt: “Ik zal hen verschonen, gelijk een man zijn zoon verschoont” (Mal. 3 : 17). En: “Ik zal u met mate kastijden, en u niet gans onschuldig houden” (Jer. 31 :11).

- Hij ziet voorts op hen met *een oog van Vaderlijke ontferming* en opzicht over hun ziel, en met een oog van Vaderlijke verzorging voor hun welstand in Zijn wijze voorzienigheid op hen neer, waardoor Hij hen van alles wat zij nodig hebben naar lichaam en ziel beide verzorgt. Hij vervult al hun noden en behoeften, ook die van het aards en tijdelijke leven. “Ziet des Heeren oog”, zegt daarom de dichter, “is over degenen, die Hem vrezen, op degenen, die op Zijn goedertierenheid hopen. Om hun ziel van den dood te redden en om hen bij het leven te houden in den honger” (Ps. 33 : 18, 19).

- Maar Hij ziet ook op hen neder met *een oog van ondersteuning* en bewaring, opdat zij niet al te zeer mochten vallen. En als hij valt zo wordt hij niet weggeworpen. Neen, maar de Heere ondersteunt allen die vallen, en Hij richt alle gebogenen op (Ps. 145 : 14). En zo mogen zij wel eens zeggen tegen de vijand: Verblijd u niet over mij, o, mijne vijanden! Wanneer ik gevallen ben, zal ik weder opstaan (Micha 7 :8).

- Ja, Hij ziet al verder, onder de veelvuldige bezwaren van hun ziel op hen neer met een oog van vertroosting en bemoediging, zodat zij wel eens mogen betuigen: “In de benauwdheid hebt Gij mij ruimte gemaakt”. En met de dichter: “In de dag mijner benauwdheid roep ik U aan; want Gij verhoort mij” (Ps. 86 : 7). Daarom ook zegt de Heere Zelf: “Ik zie hun wegen, en Ik zal hen genezen; en Ik zal hen geleiden, en hun vertroosting wedergeven, namelijk aan hunne treurigen” (Jes. 57 : 18). En zo verwaardigt Hij hen ook wel met een toeknik van Zijn gunst en de verhooring van hun gebeden en stille verzuchtingen. Dan wordt verstaan wat de dichter zegt: “HEERE, voor U is al mijn begeerte, en mijn zuchten is voor U niet verborgen” (Ps. 38 : 10). Dan ook mogen ze wel instemmen met de dichter als hij zegt: *Nooddruftigen vergeet God niet*, enz.

En zo wordt de Heere de toevlucht voor Zijn volk. Welk een dierbaarheid ligt er dan toch in dat zoete Woord: *Maar op dezen zal Ik nederzien, op de arme, en de verslagene van geest, en die voor Mijn Woord beeft*. O, dat Goddelijk ontfermen over dat eigen maaksel van zijn hand in Christus! Hij kan noch wil het vergeten, want Zijn eigen eer is er mede gemoeid. Ja, zegt Hij: “Want dat zal Mij zijn als de wateren van Noach, toen Ik zwoer, dat de wateren van Noach niet meer over de aarde zouden gaan; also heb Ik gezworen, dat Ik niet meer op u toornen, noch op u schelden zal. In een kleinen toorn heb Ik Mijn aangezicht van u een ogenblik verborgen, maar met eeuwige goedertierenheid zal Ik Mij uwer ontfermen” (Jes. 54 : 8, 9). “En al waren dan de zonden als scharlaken, ze zullen wit worden als sneeuw; al waren ze rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol” (Jes. 1 : 18). O, dan wordt het: *Door U, door U alleen om het eeuwig welbehagen*. Zo leidt de Heere Zijn volk langs het spoor van zijn genade en geeft hen te van zijn tijd een verademing en uitkomst onder hun druk, zoals zij dan zingen mogen met de dichter, wat wij thans doen, Psalm 42 : 5:

*Maar de Heer zal uitkomst geven
Hij, die daags Zijn gunst gebiedt*, enz.

Toepassing

En nu tenslotte, medereiziger naar de eeuwigheid ! Waar zal uw plaats zijn? Zal het mogen zijn bij dat verachte hoopje van hen, die getekend worden in onze tekst? Zal dat zo zijn, dan zullen die eigenschappen der genade niet alleen door u gehoord, maar uit het Woord in uw hart overgedrukt moeten worden. Want de mens, zoals hij is van nature, heeft juist tegenovergestelde eigenschappen in zich. In plaats van arm, is hij in zijn waan rijk van geest. Rijk en verrijkt, maar hij weet het niet, dat hij in werkelijkheid toch zo arm is en blind en jammerlijk en naakt.

En in plaats van een verslagen geest te zijn, staat hij in zijn ongebroken kracht, en draagt hij een hoogmoedige en opgeblazen geest in zich om. En tegenover de gestalte van het kind Gods, dat met diepe eerbied en ontzag vervuld is voor de majesteit van de Heere en Zijn Woord, bezit Hij in de wortel der zaak slechts een hart, dat met Farao, de brute taal uitspreekt: “Wie is de Heere, dat ik Hem gehoorzamen zou?” Of, als Hij al niet zulke schrikkelijke taal gebruikt, zo bewijst hij toch op zijn wijze, dat hij door dezelfde geest wordt beheerst.

Maar daar staat dan ook weer tegenover, dat hij ook geen deel of lot heeft aan de zo dierbare belofte van ons tekstwoord. De Heere ziet wel op hen neer, maar niet in gunst, maar in toorn. O, het zal wat zijn voor de trotse verachter van de Heere en Zijn Woord als hij eenmaal voor zijn Rechter zal moeten verschijnen om rekenschap af te leggen! Het zal wat zijn op zo grote zaligheid geen acht geslagen te hebben. Wie heeft zijn nek tegen Hem verhard en vrede gehad? En wat heeft een mens aan een handvol zondelusten, waar er een eeuwige wroeging op volgen zal? O, zondaar, mocht u eens recht tot ware inkeer worden gebracht en de dwaasheid van uw bestaan eens recht leren inzien. Hoort eens naar het Psalmwoord:

*Gij, dan, o mens! hoe waard, hoe groot in eer;
Zo gij de wil versmaad van Uwen Heer,
Dan gaat gij als de beesten haast verloren;
Een wis bederf is u ten lot beschoren.*

Er zijn weer anderen, die wel uiterlijk alleszins als godsdienstig zijn, maar met dat al toch op vermeende gronden de eeuwigheid tegemoet reizen. Sommigen leven uit de veronderstelling van wedergeboorte. Zij hebben het in hun schatting en missen niets, terwijl ons tekstwoord juist gewaagt van een missend en gebrekvol volk in zichzelf.

Daar is echter een volk, dat door de Heere in beginsel opgezocht is. Het zijn dezulken, die al veelal geen raad weten met zich zelf. Ze moeten maar steeds weer klagen over zichzelf met de dichter:

*'k Wil mijn misdaan, die U tergen,
Niet verbergen.
Ik bedek voor U die niet. enz.*

De godsdienstige wereld loopt tegenwoordig vol met mensen, die de zaak menen te hebben en in elk geval de belofte. Maar de dichter voelde zich zo ruim niet gesteld.

En ook Gods volk bij de ware ontdekking wordt maar verslagen in het hart, ja al dieper ingeleid in zijn geestelijke armoede. En onder dat alles liggen er ook uitgangen van geloof in hun ziel naar de Heere. Tot uw bemoediging moge ik zeggen: “De dagen uwer treuring zullen een einde nemen. Zo Hij vertoeft, Hij zal gewis komen en niet achterblijven.” Hij geve u de toestand van de dichter in te mogen leven, toen Hij sprak: “Ik verwacht de Heere; mijn ziel verwacht; en ik hoop op Zijn Woord. Mijn ziel wacht op den Heere; meer dan de wachters op de morgen.”

Volk van God, dat weten mag in wie u geloofd hebt! De Heere heeft Zich Zijn volk geformeerd, opdat Zijn Geest als de Geest van Christus in hen als in een geestelijke tempel zou wonen. De Heere wone rijkelijk in u en geve u veel de dierbare aanclaving van uw ziel aan uw lieve Koning in zalige geloofsgemeenschap. En het zal altijd maar zo zijn en steeds meer worden in zalige bewondering:

Niets uit ons, maar 't al uit Hem.

Zo komt men in Jeruzalem.

Het zal maar zijn en blijven voor al Gods lievelingen: *Op dezen zal Ik nederzien, op de arme en verslagene van geest en die voor Mijn Woord beeft, zegt de Heere der heirscharen.* En zo zal de hemel alleen gevuld worden met zielen, die alles aan de Heere Jezus te danken hebben. “En het zal de Heere wezen tot een naam van lof en prijs en eer en tot een eeuwig teken dat niet uitgeroeid zal worden.” Amen.

2. EFRAIMS BOETVAARDIGHEID DOOR GOD IN GUNST AANSCHOUWD

Psalm 32:3

Lezen Jeremia 31 : 9—34

Psalm 79: 4 en 7

Psalm 147: 2

Psalm 19 : 4

Toehoorders!

“De droefheid naar God werkt een onberouwelijke bekering tot zaligheid, maar de droefheid der wereld werkt de dood”. En daar ligt nu de zaak. Het zal niet genoeg zijn dat een mens bedroefd is, het zal niet genoeg zijn, dat een mens een indruk heeft ontvangen van dood en eeuwigheid. Neen, daar is een machtig onderscheid uit welke wortel en uit welke bron de droefheid op mag komen. De droefheid der wereld werkt de dood. Deze droefheid toch gaat slechts over de gevolgen van de zonde, over de straf, die van 's Heeren wege gesteld is op de zonde, en om die te ontgaan, maar niet om wederom tot genade te komen. Want het hart des mensen blijft immers een stenen hart, al zou het nog zo vele tranen storten als een Ezau en anderen, als het niet zaligmakend bewerkt is geworden door de onwederstandelijke werking en kracht van Gods lieve Heilige Geest. En vandaar is het immers ook maar weer altijd zo nodig, dat er een nauw onderzoek van het hart plaats grijpe, over het wezen van de waarachtige bekering en van die ware droefheid naar God. En zo ook over de gronden waarop ze rusten en de bron waaruit ze voortkomen. Want, o, het zal er toch zo nauw op aan komen! En er is zoveel zelfbedrog in het leven. Daar is maar één weg, die tot het leven leidt, en dat is de weg door de poort van de wedergeboorte, de smalle weg, waarbij de mens toch alles zal moeten verliezen, zodat er niets anders overblijft dan een naakte, een gans ontklede zondaar of zondares. Och, de mens wil wel graag omhangen en bepakt zijn met al zijn eigen waardigheden en zo de eeuwigheid tegemoet reizen. En dan zou hij ook nog graag willen, dat er een ruime deur voor hem geopend wordt bij zijn sterven. Maar o wat zelfbedrog en noodzakelijkheid om zichzelf toch nauw te onderzoeken en te doorzoeken, eer het besluit bare. En zo is het dan dat ook het woord van onze tekst voor deze ure daar uitdrukkelijk op komt wijzen.

U vindt het woord van onze tekst in het u voorgelezen Schriftgedeelte, Jeremia 31 : 18-20. We lezen daar het Woord des Heeren aldus:

Ik heb wel gehoord, dat zich Efraïm beklagt, zeggende: Gij hebt mij getuchtigd en ik ben getuchtigd geworden als een ongewend kalf. Bekeer mij, zo zal ik bekeerd zijn, want Gij zijt de Heere, mijn God. Zekerlijk, nadat ik bekeerd ben, heb ik berouw gehad, en nadat ik mijzelf ben. bekend gemaakt, heb ik op de heup geklopt; ik ben beschaamd, ja ook schaamrood geworden, omdat ik de smaadheid mijner jeugd gedragen heb. Is niet Efraïm Mij een dierbare zoon, is hij Mij niet een troetelkind? Want sinds Ik tegen hem gesproken heb, denk Ik nog ernstelijk aan hem, daarom rommelt Mijn ingewand over hem. Ik zal Mij zijner zekerlijk ontfermen.

We zien hier voorgesteld:

Efraïms ware boetvaardigheid door God in gunst aanschouwd. En we kunnen dan achtereenvolgens onze blik hierop richten, dat we stilstaan

1. Bij het wezen van de ware boetvaardigheid
 2. Bij de werking van de ware boetvaardigheid;
 3. Bij het God verheerlijkend doel ervan.
- Om met een woord van toepassing te besluiten.

1. Bij het wezen van de ware boetvaardigheid

De profeet Jeremia was reeds op jeugdige leeftijd geroepen tot het ambt. En och, hij had toch zoveel bezwaren, want hij zag het zo in, dat hij van zichzelf uit toch zo dodelijk onbekwaam was. Hij stond daar temidden van een volk, dat zoveel afgodische gezindheden omdroeg; een volk, dat zo'n harde nek had. Zo is het immers met alle mensenkinderen van nature. Ziende dit alles was het voor hem toch zo onmogelijk, maar de Heere komt over, neemt zijn vrees weg, roert zijn mond aan en stelt hem over de volken en koninkrijken, en nog weer later zegt Hij hem toe, dat Hij hem stellen ging tot een koperen muur. En wat was het een droeve boodschap, die hij brengen moest: Jacob zijn zonde en Israël zijn ongerechtigheden verkondigen. Gesterkt in de Heere gaat hij dan heen. Maar o hoeveel oordelen en oordeeluitspraken heeft hij moeten doen horen. En wat lag hij dan zelf in de smart daaronder. Want hij betuigt zo: 'Heere mocht ik toch eens een andere boodschap brengen; en dat het nog eens wezen mocht, dat Gij Uw oordelen eens kwam uit te stellen.'

De Heere echter zegt na vele worstelingen aan de troon tenslotte tot hem: "Gij dan, bidt niet voor dit volk ten goede, want Ik zal u niet horen." Zo werd het gebed zelfs van zijn lippen en uit zijn hart voor het godvergetend volk afgesneden. Maar zie, temidden van die geweldige oordeelaankondigingen wil de Heere ook nog gedachtig zijn aan Zijn dierbare genade in Christus. Hij geeft ook zoete vertroosting voor het overblijfsel naar de verkiezing. Want er was ondanks de grote afval van dat volk nog een arm overblijfsel. Zoals de Heere Zich door alle tijden heen een overblijfsel heeft doen over blijven, zo was het ook hier. Zelfs in de gevaarlijke tijd van koning Achab laat de Heere nog horen: "Ik heb er nog zeventuizend, die de knie voor Baal niet gebogen hebben."

En zo was het ook in Jeremia's dagen. Zijn naam betekent: *De Heere bevestigt*. Waarin al typisch lag aangewezen, dat bij de wegwerping van 's Heeren wege van de massa des volks, de Heere nog een arm overblijfsel naar de genade had overgehouden. En dat overblijfsel was een zuchtend volk, dat was een kermend volk, het was een missend volk. Dat volk kreeg het naar binnen en werd in z'n schuld gezet en geleid. Anderen stapten daar over heen en leefden er gemakkelijk over heen, maar dat volk kon het maar niet kwijt. Die zeiden: 'O God, we zijn zelf er bij ingesloten'.

Wij hebben God op 't hoogst misdaan;

Wij zijn van 't heilspoor afgegaan,

Ja wij, en onze vaders tevens.

In die toestand daalt de Heere tot hen af en wil gedachtig zijn aan dat schuldverslagen en schuldverlegen overblijfsel. En nu komt Hij vertroosting ten beste geven aan dat volk, ook mede door middel van Jeremia de profeet.

Tot die belofte uitspraken behoort dan nu inzonderheid ook het 31^e kapittel van de profetieën van Jeremia. De Heere zal ze tot een God zijn uit alle geslachten Israëls en Hij zou ze wederbrengen. Ze zullen komen met gewezen en met smekingen zal de Heere hen voeren. De Heere zou verder een nieuw verbond met hen maken. Een verbond, dat niet verbroken zou worden. Want het zou niet maar zijn de uiterlijke vorm en de uiterlijke openbaring van het verbond; de uiterlijke bediening, want die is verbrekelijk; maar *het genadeverbond naar zijn wezen*, dat onverbrekelijk is. En

zeker, dat was er ook toen. En daarom was er ook een overblijfsel. Doch bij de brede massa was het bij onthouding van Gods genade zo gesteld dat zij zich wat vergaapte aan de uiterlijke vorm en ze even gemakkelijk aflegde als ze aannam. Maar wie nu echt in zijn hart gegrepen werd, die kon van God niet meer weg, want die had zaligmakende genade gekregen. Nu zou de Heere dan ook in de dagen van het Nieuwe Testament dat wezen des verbonds nog weer klaarder komen stellen en Zijn gunst en ontferming weer geven.

Temidden van dit alles komt ons tekstwoord. Er wordt eerst gezegd, *dat er een stem gehoord is te Rama*, wat ziet op de kindermoord te Bethlehem. Maar dan komt het dat Hij gaat zeggen: *er is verwachting voor uw nakomelingen, spreekt de Heere, want uw kinderen zullen wederkomen tot hun landpalen*. En dan gaat de Heere als in een ontboezeming een verklaring geven van de gedachten Zijns harten in Christus over dat overblijfsel. Dan gaat Hij aanwijzen de rechte weg om weer met God verzoend te worden. Die rechte weg zal altijd maar weer wezen een door Hem Zelf in Christus gewerkte boetvaardigheid en waarachtige bekering. Want immers, zo zegt Hij dan: *Ik heb wel gehoord, dat zich Efraïm beklagt*. De Heere hoort geweldig veel, maar hier op aarde zeker niets zo aangenaam als dat klaaglijk gekerm van Zijn door en voor Hem verbroken Efraïm. Wat nu Efraïm aanbelangt, we zullen dat historisch ook even aanstippen, dat Efraïm was het rijk der tien stammen. Dat rijk der tien stammen is weggevoerd naar Assyrië, al heel wat vroeger dan Juda weggevoerd is naar Babel. Ook is Efraïm nooit meer uit de ballingschap als rijk hersteld. Maar zoals Rachel even te voren als de stammoeder van het geestelijk Jozef en Benjamin getroost wordt, zo gaat de profetie hier tegen Efraïm als vertegenwoordigende het geestelijke nazaat van Efraïm. Zoals toch de namen Abraham en Jacob niet alleen zien op de personen van die aartsvaders alleen, en ook niet alleen op de vleselijke afstammelingen, doch er ook sprake is van een geestelijk zaad van Abraham en van een geestelijk Israël, zo kunnen we hier ook besluiten en zeggen, dat er is een geestelijk Efraïm. En dat is dat Efraïm, dat door God opgezocht wordt en door de Heere tot waarachtige bekering wordt gebracht.

Vandaar kunnen we zeggen, dat ons tekstwoord spreekt in de geestelijke zin van het woord, en dat niet aan een bepaald persoon, of een bepaald geslacht of volk gedacht wordt, maar dat Efraïm hier is de vertegenwoordiger van de kerk, het geestelijke lichaam des Heeren en dat de Heere Zijn dierbaar gunstvolk altijd weer bij vernieuwing langs deze weg komt trekken tot Hem.

Welnu, Ik heb wel gehoord, zegt de Heere, *als de grote Hartenkenner en Nierenproever, dat zich Efraïm beklagt*. Dat beklagen wil hier niet zeggen, dat Efraïm, de kerk des Heeren, met medelijden jegens zichzelf vervuld zou zijn, en dat de weg des Heeren zo zwaar over haar zon zijn, maar dat ze teer getroffen is door de smart over de zonden. Dat beklagen wil hier dan ook zeggen weklagend aanklagen, en dus zichzelf aanklagend veroordelen. En wat houdt dat zichzelf veroordelen nu in? *Gij hebt mij getuchtigd en ik ben getuchtigd geworden als een ongewend kalf*. O Efraïm erkent het hier uit de grond des harten, dat de slaande hand Gods nodig was geworden over zich vanwege de zonden. Nu gebruikt de profeet hier het beeld van een kalf, een stierkalf. In het oosten toch was het de gewoonte, dat een os voor een ploeg werd gezet, of voor een wagen werd gespannen om trekdiensten te verrichten. Zoals het hier met een jong paard gaat, dat in het gareel moet leren lopen, en dat dartel en ongetemd zich er tegen verzet, en dan vaak door slagen als een harde bejegening gedwee moet worden gemaakt. Zo was het nu in het Oosten bij zo'n stierkalf, een os.

Daar leest men ook van bij de apostel Paulus, als hij nog dreiging blies en moord, en hij zich op weg bevindt om naar Damascus te gaan, dan staat de Heere Jezus eensklaps voor dat gezelschap en roept Hij Saulus toe van de hemel: “Saul, Saul, wat vervolgt gij Mij; het is u hard. de verzenen tegen de prikkels te slaan.” Zo als zo'n pas lerend dier achteruit sloeg en tegen die prikkels aansloeg en zich daarmee maar verwondde, zo wilde de Heere nu zeggen tegen Saulus, dat hij daar toch lering uit nemen mocht voor zijn arme ziel. En op dat woord viel Saulus ook voorover tegen de aarde. En dat is immers ook het rechte vallen voor God. De Heere kwam hem zelfs het gezicht te benemen. O, wat een weg dan toch die de Heere in moet gaan met Zijn volk, inzonderheid als ze midden uit de wereld getrokken worden, wat kan de Heere dan soms een zware weg er mee in gaan. Wat een zware weg ook vaak, als iemand uit zijn godsdienst moet verlost worden. De wegen zijn wel onderscheiden, maar de tuchtiging, die slaande hand des Heeren is er ook al veeltijds hij nodig.

Daarom staat er hier ook zo met nadruk, *dat Efraïm getuchtigd is geworden*. Nu is er een groot onderscheid of de slaande hand Gods zaligmakend daarin werkzaam is of niet. Want er zijn er velen, die God wel in het algemeen met de roede bezoekt, maar over wie Hij tevens gaat klagen: *Ik heb ze geslagen, maar zij hebben geen pijn gevoeld*. Ze worden al harder onder de slagen van Gods hand. Dan lijkt het daarbinnen wel op een aambeel. Al de slagen komen er op neer, maar onder al die slagen wordt het al harder en harder. En daarom komt het altijd maar daar op aan, dat er een zucht ten eeuwigen leven van onder al die tuchtigingen en nederdrukkende handelingen Gods met de ziel uit een waar verootmoedigde gestalte des harten op mag rijzen. Gij hebt mij getuchtigd en ik ben getuchtigd geworden als een ongewend kalf. Gelukkig wie het te beurt mag vallen.

Ook is het zo, dat de Heere wel ook zeker komt tuchtigen vaak met uitwendige wederwaardigheden, maar inzonderheid komt Hij Zijn volk voor met geestelijke tuchtigingen, die ook alleen maar zaligmakend zijn. Zeker, dat gaat vaak vergezeld met uitwendige moeilijkheden en slagen van Zijn hand. Maar die uiterlijke slagen zijn maar inleidend of bijkomend, doch het zijn de inwendige tuchtigingen, de ware hartsverbrijzeling, en de inwendige twistingen waarmee de Geest des Heeren dat volk zo zieldoorzoekend en ontdekkend komt aandoen. O, de vuurstralen van Gods heilige Wet dringen dan door tot in het binnenste der consciëntie. En hoe wordt daarbinnen alles omgekeerd, omgekeerd en nog eens omgekeerd. Wat wordt dat volk dan ontdekt, en wat wordt het een doortrekken tot in de binnenste verdelingen, zodat de hele ziel dooreen geschud en geschokt wordt, vanwege de felheid waarmee de Heere komt om Zijn heilige Wet als met vuurstralen binnen in het hart te doen schieten. Nochtans is het altijd nog weer zo, dat er ook Vaderlijke inmensels plaats grijpen, al kunnen zij het er dan in het donkere der zielbelevens niet voor houden, anders zouden zij het niet kunnen doorstaan. Dan zouden ze bezwijken onder de ontdekkingswerkingen en toornuitlatingen des Heeren over hunne ziel. Dan zouden ze bezwijken, maar de Heere komt het wat temperen en komt met Vaderlijke verzachtingen daartussen. Het blijven evenwel diep ingrijpende tuchtigingen van Zijn hand, en die werken ook gewis wat uit. Ze vernederen en verootmoedigen en maken de ziel klein voor God.

Dus, Ik heb wel gehoord, zegt de Heere, dat zich Efraïm beklaagt en de Heere van uit die diepte der verbrijzeling vererend zegt: *Gij hebt mij getuchtigd*. Ja, gelukkig toch als de Heere wat door gaat trekken, en dat volk er licht over krijgt, dat de Heere Zelf het is, en dat het niet van satan komt, want die kan zich ook al voordoen alsof de slagen die hij doet van God komen, en hij kan dat volk toch zo geweldig aantasten en kwellen met vele kwellingen in hun ziel. Maar zie, er komt wel zoveel onderscheidend

licht daar binnen, dat dát volk op 's Heeren tijd het krijgt te zien, dat ze met God te doen hebben en dat het hen niet van enig schepsel slechts overkomt. Ja, dat het ook niet van hun ziel weg kan raken, en dat ze alzo in het licht van Gods heilig aangezicht gesteld worden met al hun dadelijke zonden, met al hun gezindheden en het gehele bederf hunner natuur, ja, dat ze nu tenslotte gebracht worden bij die gans verdorven en verloren staat, waarin ze zich bevinden. Gelukkig toch, als ze het eens recht verliezen mogen tegen de Heere en onder Hem gebracht worden. Dan mogen ze wel uitroepen: *Heere, Gij zijt mij te sterk geworden; Gij hebt mij overmocht. Gij hebt mij overreed en ik ben overreed geworden, als een ongewend kalf.* Dat krijgen ze ook zo te zien. Want ze worden naar alle zijden ontdekt. Niet alleen aan hun tegen de Heere ingaan, en tegenstreven tegen Hem in, maar ook aan hun nog zoveel in eigen kracht meegaan met de Heere. Dat ze nog zo graag een offertje mee komen brengen. Dat ze nog zo graag een helpende Zaligmaker willen hebben. Dat ze nog zo graag zelf een grondje voor zich willen vinden, waardoor ze kunnen bestaan. En daarom moeten ze maar gans uitgeledigd worden en moet het maar gans buiten hoop gesteld worden, opdat ze maar recht verlegen als een bedelaar en bedelares gebracht mogen worden voor die hoge Majesteit des Heeren. En in die weg komt de Heere tenslotte die indruk in het binnenste leggen: 'Nu is het aan mijn kant hopeloos. O, God! Ik heb het al zo menigmaal geprobeerd om mijzelf te bekeren, om verandering aan te brengen, maar het is altemaal en voor altijd mis. Nu kan ik het van mij zelf onmogelijk meer.' Gelukkig toch, als men daar eens levend ingezet mag worden, dat het aan des schepsels kant onmogelijk is. Dat die kloof onmogelijk door het schepsel kan overbrugd worden. Dat het van die kant uit zo hopeloos geworden en voor eeuwig kwijt is. Maar zie, dan ook worden ze tenslotte, aan het eind met zich zelf in deze weg gebracht als een echte bedelaar van 's Heeren wege getrokken en gaat de Heere opening voor hen maken. Och, als ze nu in die stille verzuchtingen tot de Heere gebracht worden, dat ze met afzien van zichzelf en van alles wat buiten God en Christus is het oog naar boven mogen wenden door Gods dierbare trekkende genade en zeggen: *Heere bekeer Gij mij, zo zal ik bekeerd zijn!* O, dan wordt het in het hart ook zo een noodzaak, dat God Zelf Zijn hand eens mocht slaan aan de ziel. Ja, dan wordt het voor het zielsoog, van alle grondjes afgedreven en in de hand des Heeren gevallen toch zo totaal onwaardig in zichzelf. Als God hem nog hebben wil dan kan het nog, maar als de Heere hem laat liggen, dan heeft hij ook niets te zeggen. En waar de mens nu zo gebracht mag worden in die laagte, tegen dat vlakke van de grond, daar komt de Heere nu Zelf in het binnenste te leggen: *Heere, bekeer Gij mij tot U.* En wat houdt nu toch dat bekeren in.

2. Bij de werking van de ware boetvaardigheid

Bekering is allereerst een *gave Gods* en vervolgens wordt ze ook *een werk van de ziel*. (1) Allereerst is zij een gave Gods. Door Christus verworven wordt ze door de zaligmakende bediening des Geestes in de wedergeboorte als gave gelegd in het hart. Zullen er nu verder daden van bekering komen, dan gaat het, zoals de Dordtse Leerregels zo kernachtig leren, zo, dat de wil door de genade bewogen, nu ook zelf werkt, zodat de mens door de genade, die hij ontvangen heeft, gelooft en zich bekeert. O, wat is het dan toch alles ten zeerste afhankelijk van de indrukken en bemoeienissen van boven. Als de Geest in de raderen van de ziel levendig is, dan gaat het vanzelf. Maar als Hij ook maar een ogenblikje Zijn levende kracht uit de ziel wat weggaat nemen, dan zakt het leven daar binnen ook weer in. Zo is het in alle omstandigheden, bij aanvang en bij voortgang. De Heere Zelf is toch in alles zo nodig, wil het kleinste zuchtje om genade naar voren gebracht worden en de kleinste bedenking in geestelijke

dingen, zal het waarde hebben voor de eeuwigheid. Zo is dan de bekering een gave des Heeren in Christus, en ze vloeit ook nog weer voort uit het waarachtige zaligmakende geloof.

(2) Maar nu de bekering zelf, daar zijn verschillende trekken in. De bekering sluit eerst in zich een opkeer en een omkeer. Van nature wandelt de mens zijn eeuwige ondergang reddeloos tegemoet. Zonder om te zien gaat het zo met hem voort, totdat de Heere komt en Zich voor hem stelt en hem in die weg op en om komt keren. Dan wordt hij tot inkeer gebracht. We lezen daar zo van bij de verloren zoon die door al de tuchtigingen getroffen begint om te komen en in die weg tot zichzelf komt en bekent: "Hoeveel huurlingen mijns vaders hebben overvloed van brood en ik verga van honger." Tot zichzelf gebracht worden, dat zal wezen een trek van de waarachtige bekering. Want het zal zijn een rechte Godskennis, een ware zelfkennis, en in die weg ook een dierbare Christus kennis tot zaligheid der ziel.

En bij de ware inkeer tot zichzelf door genade krijgt zo een ziel haar ganse levensweg eens te overdenken en te overwegen. Dan komt er kritiek daar binnen over dat leven, waar de mens tevoren zich altijd maar zo voortreffelijk achtte en steeds maar dacht, dat hij nog zo slecht niet is, daar wordt thans de kroon omgekeerd, omgekeerd, omgekeerd. Dan krijgt hij te zien, dat hij toch zo dodelijk boos en verdorven is. Dan gaat het ganse leven aan de geest voorbij, en valt het alles onder de veroordeling der consciëntie, die daarin de Heere en Zijn oordeel vertegenwoordigt. Dan komt het tot de ware zelfveroordeling, zelfverfoeiing en walging aan zichzelf, om zich honderd, ja duizendvoudig de hel waardig te keuren. Daar komt dan vervolgens ook bij een afkeer van de dienstbaarheid der verderfenis, en van de harde dienst van satan en zonde. O, daar komt zulk een afkeer ook van zichzelf, een walging en een gruwen van zichzelf, een zichzelf heilzaam veroordelen en des doods ten volle waardig keuren voor de Heere. Daar komt een afkeer en een haat tegen de zonde, en een droefheid in het binnenste naar God, een hartelijk berouw en leedwezen over de zonde. Dat wordt alles door Gods lieve Geest gewerkt in het hart.

En zo komt er vervolgens ook een terugkeer. Een terugkeer naar de Heere en een algehele ommekeer naar God heen. Dat zijn alle trekken, die Gods volk bij bevinding leert kennen in de waarachtige bekering. O, daar gaat wat om in zo'n hart, wat er tevoren nooit heeft plaats gehad. En van dat inwendig gebeuren zal een mens wat moeten leren kennen. Er zal wat moeten gebeuren in het hart. Een mens zal bekeerd moeten worden, en dat gebeurd maar niet in een hoek. Dat gaat gepaard met de verbrijzeling van het hart. En daartoe zal de Heere Zelf met Zijn onwederstandelijke genadewerking nodig zijn. En daarom bidt Efraïm hier dan: "Heere, bekeer Gij mij, zo zal ik bekeerd zijn." Och immers, hij wordt het zo gewaar, dat al zijn pogingen op niets zijn uitgelopen en ook op niets zullen uitlopen. Maar nu ontvangt hij dat licht van boven, dat als de Heere Zijn hand zaligmakend aan de ziel zal leggen, als de Heere Zelf begint er gewis ook een begin en voortzetting komt. Zeker het wordt wel veel bestreden vaak in het binnenste, of God wel begonnen is, maar in die stondejjes, waarin de Heere helder met Zijn licht in het binnenste is, blijft er geen twijfel over, want de Heere zal geven en Zijn hand niet terughouden.

Bekeer Gij mij, zegt hij dan ook, zo zal ik bekeerd zijn; want Gij zijt de Heere mijn God. Ja, dat geeft vrijmoedigheid aan dat volk, dat de Heere zich komt wenden in Zijn lieve gunst tot zulke gans ontblote arme, verlegen zielen, die zelf zich niet langer hij het leven konden houden, maar die het op moeten geven en uitroepen: 'O, God, in mijzelf aangemerkt, ben ik niet anders waard dan voor eeuwig weg gestoten te worden

van voor Uw aangezicht; met de bezem van het verderf maar weggeveegd te worden van de aardbodem.” Dan krijgt dat volk het wel te zeggen: ‘o, de stenen van de straat, de weg waarop ik loop, roepen het me toe: moet ik je nog langer dragen, moet ik je nog langer torsen, waar genoeg nooit anders hebt gedaan van de baarmoeder af dan boosheid verricht tegen een goeddoend God en een lankmoedig Rechter?’ O, dan weten ze geen raad met zichzelf en staan ze voor een open hel, waaruit de vlammen naar binnen slaan. En ze voelen het daarbinnen, och, dat ze niet anders waard zijn in zichzelf dan om als brandhout voor eeuwig weg te teren onder die brandende toornengloed van de eeuwige God. Maar, de Heere komt opening te schenken. De Heere komt openbaren, dat er bij Hem voor zo één nog goedertierenheid, nog genade is in Zijn lieve Zoon, de Heere Jezus Christus. Dat die gezegende Borg Zichzelve tot een vloek heeft laten worden, opdat dat gevloekte volk, gezaligd zou mogen worden. ja, om dat volk dat zichzelf de helle waardig keurt, daarvan te verlossen en de deur der hel voor hen voor eeuwig toe te sluiten.

En in dat licht gesteld, mag hij dan ook verder gaan en zeggen: *Zekerlijk, nadat ik bekeerd ben heb ik berouw gehad.* Hij mag de hand des Heeren opmerken, Die de genade van de bekering in beginsel aan zijn ziel verheerlijkt had. Het is nu duidelijk voor het zielsoog. Zeker, dat is gewis, het is niet anders. Nadat de hand des Heeren zaligmakend ter bekering de ziel had aangeraakt, kwam er waar berouw in hart en leven. En zo is het immers nog met elk van Gods gunstgenoten. Ze krijgen een veroordeling in hun eigen hart over hun ganse weg, natuur en staat tegenover God. En dat werkt droefheid, verslagenheid, en verbrokenheid. Ze kunnen niet langer in de zonde blijven leven. Daar komt een haten van de zonde en een hartelijk leedwezen, dat ze toch zo tegen God gezondigd hebben; een haten ook van zichzelf vanwege de zonde, en een veroordeling. De ware bekering werkt ook het rechte berouw, schoon het in de dadelijke oefening op en neder gaat en ook nog al eens tijdelijk stille ligt. Het komt ook altijd maar weer aan op de ware ontdekking van zichzelf.

En daarom laat hij ook zo volgen: *en nadat ik aan mijzelven ben bekend gemaakt, heb ik op de heup geklopt.* Wat wordt dat volk afhankelijk van de Heere. Ze komen het wel aan de weet, dat ze van zichzelf de dood maar vruchten dragen, en geen ware kennis van zichzelf in zich omdragen, tenzij de Heere het oog komt schenken en ze hun gruwelijkheid komt bekend maken. ja ze zijn maar blind in 's hemels wegen. Zolang een mens nog in eigen kracht staat gaat hij zelf met zich op stap. Dan kan hij het zelf wel bezien en klaarmaken. Maar als God begint en Hij begint af te breken, dan wordt hij er al meer en meer aan ontdekt, dat het vlees niet nut is, maar dat het de Geest alleen is die levend maakt. Dan moet de mens er aan met al zijn vermeende deugden, eigenschappen, rechten en godsdienst, want de Heere verheerlijkt Zichzelf alleen in het werk van zijn eigen handen en in Zijn eigen deugden. O, als dat volk levend daarbinnen ontdekt wordt, wat krijgen ze dan een echte walging aan zichzelf. Een mens kan wel eens een walging in zich hebben aan een ander, dat men zegt: ‘wat een vervelend mens is dat toch, je zou er een walg aan krijgen’. Maar zie, hier gaat het over zichzelf. O, dat volk krijgt zichzelf door genade hij Geesteslicht te kennen als toch zo gans mismaakt en gans walgelijk voor de Heere. Want ook in dit opzicht geldt het: ‘In Uw licht wordt het ware licht aanschouwd’. O, als dat volk recht aan zichzelf bekend gemaakt wordt aan de boosheid hunner handelingen, aan de boosheid van hun gezindheid, en aan de boosheid van hun ganse staat tegenover de Heere, dan krijgen ze het in de diepere ontdekking te beleven: ‘Van die boom kan geen vrucht meer voortkomen in der eeuwigheid.’ Het wordt hun gans onmogelijk, dat er nog ooit iets

goeds uit hen op zou kunnen komen, want hun ganse staat is verdoemelijk voor het aangezicht Gods. En dat mag Efraïm in de helder inleidende weg des Heeren nog weer in en doorleven. En nu zo aan zichzelf bekend gemaakt, *ging hij kloppen op de heup*. En wat wil dat nu zeggen? Dat kloppen op de heup is een teken daarvan, dat zo een ziel zichzelf dodelijk onwaardig en gans hopeloos verloren ziet. Ook wil het zeggen, dat ze haar eigen kracht verliest. Want in de heup zit de kracht van de mens. Jacobs heup werd verwrongen. Hij werd ontkracht. Het is een teken van allerdiepste zondesmart, radeloze verlegenheid en heilzame wanhoop aan zichzelf. En zo is het ook een zuivere genadebeleving.

Bij dat kloppen op de heup komt de heilzame schaamte. *Ik ben beschaamd, ja ook schaamrood geworden, omdat ik de smaadheid mijner jeugd gedragen heb*. Het schaamrood, de blus der schaamte, is gevolg van de zonde, na de val pas in de wereld gekomen. Men ziet het al bij kinderen. Als ze ontdekt worden aan iets verkeerd, dan worden ze rood. Het is een teken, dat ze zich betrappt voelen. Zo nu is het ook hier. Maar dan geestelijkerwijze voor de Heere. Dan komt dat volk in die geestelijke schaamte voor de Heere, die geen vrucht is van eigen akker, maar hun toevloeit uit de dierbare zoenverdiensten van de Heere Jezus. En elk van Gods lievelingen krijgt daar wat van als ze ontdekt worden. Ze krijgen zich weg te schamen voor de heilige Majesteit van die alwetende God. En in die weg krijgen ze ook al de deugden Gods gewapend tegenover zich te zien. De deugden van Zijn alwetendheid, van Zijn recht en gerechtigheid, van Zijn almacht en andere meer. Maar die heilzame schaamte drukt ook uit dat ze die deugden liever hebben dan zichzelf. Hebben we daar nu ook kennis aan? We zullen daar toch een levende kennis aan moeten krijgen. Want met een kennis in de hersenen, of met het aanhoren alleen is de ziel niet gered. We zullen zelf het voorwerp moeten gemaakt worden, kennis krijgen aan die geestelijke heilige schaamte. En de reden daarvan is, *omdat ik de smaadheid mijner jeugd gedragen heb*. O, immers, God heeft wat geklopt aan het hart in de staat van onbekeerdheid, maar altijd weer was er tegenkating tegen in. Maar nu de Heere doorgetrokken is, nu krijgt hij heel die weg, ook die tegenstand van voor de bekering met diepe droefheid er over voor zijn geestesoog. En nu beschreit hij al de boosheid, ook die van de dagen van zijn jeugd af aan, met hete tranen voor de Heere.

3. Bij het God verheerlijkend doel ervan.

Dat volk, dat daar nu zo ligt te kermen tegen de vlakke, komt de Heere met een oog van weldadigheid te beschouwen. Het mag zalig om gaan keren voor hen. Want nu gaat de Heere Zich langs een andere weg openbaren. Hij heeft eerst dat volk daar gebracht dat ze vertrapt en vertreden liggen in het bloed, zodat ze nog maar alleen door de dierbare toediening van Christus gerechtigheid tot verheerlijking Gods behouden kunnen worden. En dat is nu ook dat Gode verheerlijkend doel des Heeren. De Heere gaat Zich wenden tot het gebed desgenen, die gans ontbloot is:

(1) 'Is niet Efraïm Mij een dierbare zoon? Is hij Mij niet een troetelkind?' O, wat een ontboezeming van 's Heeren wege! Wat een dierbare, zielverkwikkende en het hart uit alle verslagenheid opheffende betuiging des Heeren in de Heere Jezus over dat doodbrakend Efraïm. Is niet Efraïm Mij een dierbare zoon? O wat een zalige ommekeer. Dat volk is de Heere van onschatbare waarde. Ze worden hier Gods Zoon genoemd, en dat in en door genade, door de verlossing in en door de Heere Jezus en de kracht van Zijn dierbaar zoenbloed. Ze worden met de Heere verzoend in de kracht van Christus sterven voor hen en de toerekening van zijn verdiensten aan hen door de

toediening en verzegeling in het hart er van door de Heilige Geest. Ze worden tot zonen, in het kinschap gesteld. O, wat dierbare ommekeer dan toch. Maar er is meer. De Heere betuigt hier: is niet Efraïm Mij een dierbare zoon? Wat ze in eigen en anderen oog mogen zijn komt hier niet in aanmerking. Al worden ze nog zo gehaat en veracht bij de wereld. Hier zijn ze dierbaar in het oog des Heeren in Christus. Ze zijn Zijn verlustiging, Zijn vermaken zijn met hen in Zijn tere ontfermingen over hen. En dat maakt Hij hun nu ook bekend. In de gangen van Zijn dierbare genade komt Hij hen in Zijn lieve Zoon te omhelzen. En onder die dierbare uitlatingen van zijn eeuwige ontfermingen wordt dat volk dan wel verwaardigd dat ze uitroepen: 'O Heere! Dat had ik nooit gedacht, dat Gij zo Uw hand over Mij zoudt uitstrekken. Lieve Ontfermer! Wat zijt Gij dierbaar voor mijn ziel. O, eeuwig wonder toch! Dat had ik nooit verwacht dat Gij zó af zoudt dalen in Uw lieve Zoon. O, wat een zalige weg van eeuwige ontkoming, zo tot volle opluistering van Uw volzalige deugden.'

Maar de Heere gaat verder: *Is hij Mij niet een troetelkind?* Zoals men een klein kind op zijn schoot neemt en men zich bezig er mee houdt tot vreugde en zoet vermaak voor dat kind, en ook de ouders hun vermaak in dat kind vinden en er hun volle liefde aan geven. Zo is het nu, dat Efraïm, en in Efraïm al Gods lieve volk, dat daar gebracht wordt, van 's Heeren wege gedragen wordt. En die troetelingen komen van de drie Goddelijke Personen tot de ziel; van God de Vader in de Heere Christus en door de Heilige Geest. En ze zijn inleidingen en geestelijke onderwijzingen in de zalige heilgeheimen in de binnenkamers des Konings en vandaar verklaringen van het Goddelijke vaderhart in Zijn lieve deugden en eigenschappen. Ze zijn ook onuitsprekelijke vertroosting, waardoor alle vorige zielswonden, smarten en verschrikkingen weggevallen en vervangen zijn in de Heere Jezus door een dierbare vreugde en zoet vermaak in de Heere. O, hier geldt het woord: "Als een die zijn moeder troost; also zal Ik u troosten." Ze zijn tenslotte ook het geloof bevestigende, sterkende en verzekerende genadewerkingen in de Heere. Maar Hij komt nog meer te openbaren.

(2) *Sinds Ik tegen hem gesproken heb denk Ik nog ernstig aan hem, zo vervolgt Hij.* Ja, de Heere had gesproken. Ook in en door de slagen van Zijn hand. En dat was toch zo nodig ook, opdat Hij Zijn lieve volk eens recht op zijn plaats zo u komen zetten. En nu krijgt dat volk daar ook een lieve kijk in, dat die ganse weg van ontdekking, ontgronding en afsnijding toch zo nodig en nuttig voor hen was en is. Dan krijgen ze het nog weer eens zo te zien, dat al die slagen, al die donkere wegen en gangen voortvloeien uit Zijn eeuwige gunst en dierbare ontferming in de Heere Christus tot zaligheid der ziele. Dan worden ze weer eens verenigd met de Heere in al Zijn weg en werk, en krijgen ze ruste in het eeuwig soeverein vrije van Gods eeuwige liefde in Christus over zo'n dode hond, zoals zij van zich zelf uit zijn en zich leren kennen.

(3) Nog een derde onderwijzing laat de Heere horen. *Daarom rommelt Mijn ingewand over hem; Ik zal Mij zijner zekerlijk ontfermen, spreekt de Heere.* O, dat rommelend ingewand des Heeren, die ontfermende gunst en genade in de Heere Jezus, waarvan Hij dat volk in die gang komt vergewissen. Het is immers, dat Hij Zijn Goddelijk Vaderhart voor hen komt openstellen. Dat Hij dat volk een kijkje daarin gunt en zegt: 'o, mijn volk, Ik heb nog nooit anders dan gedachten des vredes in Mijn lieve Zoon over u gehad, en niet gedachten des kwaads. En Ik zal u ook bewaren ten eeuwig leven. Ik zal Mij zijner zekerlijk ontfermen, zegt de Heere.'

Hij heeft Zijn hand al ontfermend uitgestrekt, maar Hij zal het ook in de toekomst en

bij de gedurigheid doen. Want er is geen verandering noch schaduw van omkering bij de Heere. Maar o, wat heeft dat volk maar bij de gedurigheid van node de toediening der genade. Want al worden ze in Christus met de Heere verenigd, als ze daar gebracht worden, ze zullen dan ook weer verder in de heiligmaking samen met en voor de Heere leven, gelijk ze door Hem mogen leven. Maar o, wat moeten ze dan ook nog wel weer klagen, dat ze nog zo veel van dat tegenstribbelende kalf over hebben. Wat moeten ze dan ook nog weer veel af- en aanleren. Want het is immers een leven van afsterven aan de zonden, van sterven om te leven, van armer worden in zichzelf om te meer van het dierbare goed der genade in Christus te mogen ontvangen. Wat kan ook het gebouw nog geschud worden tot op de fundamenten toe. Als daar de stormen oprijzen en de onweers losbarsten, dan kan het wel eens schijnen alsof alles nog weggerukt wordt. En dan die verbergingen van Gods lieve aangezicht, de donkere wegen waarlangs Zijn hand komt leiden, en de tuchtigingen waarmee Hij ook later Zijn lievelingen bezoekt, och het dient alles maar om hen maar bij de gedurigheid laag bij de grond te houden. Gelukkig dan als ze er maar recht uitgezet, als een niet in zichzelf, in en door Christus met de Heere in dadelijke gemeenschap gesteld, in zalige onderwerping de wegen Gods krijgen goed te keuren en de Heere er in te beminnen. Och, dan mag het hen wel gebeuren, dat ze betuigen: “Ik dank U Heere, dat Gij toornig op mij geweest zijt.” En bij al de worstelingen met de driehoofdige vijand, de duivel, de wereld en het eigen vlees krijgen ze ook al meer te leren, dat in het verlies van henzelf de ware winst ligt, en dat de Heere Zelf de eeuwig Getrouwe is, Die niet zal laten varen het werk van Zijn handen. En, dat de grond van hun zaligheid maar ligt in de zoete kracht van het dierbare bloed van het Lam, ja in het Drieënige wezen Gods zelf.

Zingen we thans Psalm 147:2.

Toepassing.

Hebben wij daar nu ook werkelijk kennis aan? Want daar zal het toch maar op aan komen. De wereld bekommert zich daar niet over. Zij gaat maar op in eigen gedachtenspinsel en leeft naar het goeddunken van liet boze hart. Daar is het ook de wereld voor. En wie met de wereld mee wil gaan rekene er ook maar op, dat hij ook het loon der wereld zal ontvangen. Want wie de zonde doet is een dienstknecht van de zonde en zal ook gewis met de zonde omkomen. Het zal er voor een mens maar op aan komen, dat hij weer met God verzoend mag worden. En dat tot verheerlijking van Gods lieve deugden. Want de Heere werkt altijd maar weer aan op de verheerlijking van Zijn deugden. En die worden verheerlijkt in de Heere Jezus Christus en Zijn dierbaar werk voor Zijn volk. En vandaar is liet begin ook altijd maar weer de ware ontdekking en verslagenheid van geest voor de Heere. Het oppervlakkig christendom van onze dagen roept maar over Evangelie en belofte, over algemeen aanbod aan ieder en aannemen van Jezus. Maar het is nog nooit met Efraïm aan zijn bederf ontdekt, en is er clan ook nog nooit aan ontdekt door wat geest het wordt beziel. Het zal wat zijn om met een ingebeeelde hemel ter hel af te moeten dalen. Het jolig christendom van onze dagen dartaelt met zijn vermeend genadebezit als een ongewend kalf er lustig op los. Het zet eenvoudig maar christelijk voor zijn goddeloos bestaan en werelds leven. Christelijke film en bioscoop, christelijke toneel en dans, christelijke voetbalclub, christelijke radiobeweging, en wat dies meer zij. En het vergaapt zich aan de uiterlijke schijn en vorm van eredienst als knielbanken in de kerk, een kruis er boven op, liefst nog verlicht des nachts, ritmisch zingen en dergelijke dingen meer; ja zelfs hoort men al van lekespel, bijbelse film en hoorspel onder de dienst in de kerk. En dat alles onder

de naam van godsdienst. Och, hoe vreselijk zal het toch zijn als de mens zo komt te sterven en hij voor eeuwig verloren zal zijn. Nog in naam zekere godsdienstige vorm er op na gehouden te hebben. Een godsdienst van eigen maaksel ten toon gespreid te hebben. Maar een godsdienst zonder God en zonder Christus, en bij de heidenen af.

Och mijn onherboren medereizigers naar de ontzettende eeuwigheid, ziet toch eens dat alles te kort is voor de eeuwigheid. Merkt het eens op, dat de tijd voorts kort is, wie weet hoe spoedig ge van hier verhuizen moet de eeuwigheid in. Och, u mocht eens met Efraïm hier recht onrustig worden over uw hachelijke toestand voor de eeuwigheid. Och, u mocht eens een rechte bedelaar worden en in ware boetvaardigheid met Efraïm hier door genade wegzakken onder God. U mocht eens in waarheid krijgen te kloppen op de heup en het mocht eens gans buiten hoop voor u worden. Dan zou er welgegronde hoop voor u mogen zijn. Maar daar is toch ook een volk, dat door Gods lieve hand daar gebracht wordt. O, dat kermen, dat zuchten, dat missen is wel geen aangename zaak als ze tegenwoordig is, maar daarna geeft het in de weg der genade een vreedzame vrucht der gerechtigheid. En telkens en telkens hij vernieuwing moet dat volk maar op die plaats gebracht worden, dat ze aan het eind gebracht worden met zichzelf, opdat de Heere in de weg van het bij aan en voortgang al meer verloren gaan in zich zelf van dat volk Zijn dierbare liefde, gezegende ontferming en grote goeddadigheid in Christus moge bekendmaken en ontdekken aan het hart.

De Heere gedenke verder al Zijn volk naar weg en staat en toestand. Hij geeft de moede kracht en vermenigvuldigt de sterkte die, die geen krachten heeft. Het gekrookte riet zal Hij niet verbreken en de rokende vlaswiek niet uitblussen totdat Hij het oordeel uitbrengt tot overwinning, ja tot eeuwige verheerlijking van de deugden des Heeren. Amen.

TER GEDACHTENIS AAN DS. G. H. KERSTEN

Met weemoed denken we terug aan onzen veelbeminden mederedacteur van de preken serie: *Uit de schat des Woords*. We hadden hem nog zo gaarne willen behouden. Dan, — des Heeren wegen zijn hoger dan onze wegen. Zijn weg is in het heiligdom. Een viertal preken zijn van zijn hand in „Uit de schat des Woords” verschenen, namelijk de eerste preek, die in „Uit de schat des Woords” verscheen, over Jes. 11 : 1, en verder een Kerstpredikatie over 1 Tim. 1 : 15; een biddagpredikatie over Micha 6 : 3 en een Paaspreek over Joh. 20 : 19-21.

Hij heeft echter het beëindigen van de eerstenjaargang niet meer mogen beleven. We dachten bij deze gelegenheid een preek in „Uit de schat des Woords” ter van zijn gedachtenis op te nemen; uitgesproken door ds. C. Steenblok

3. TER GEDACHTENIS

Psalm 39 : 3.
 Hebreëën 13.
 Psalm 89 :4, 8.
 Psalm 73 : 12.
 Psalm 27 : 7.

TEKST HEBREEN 13:7.

Gedenkt uw voorgangeren, die u het Woord Gods gesproken hebben; en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst van hun wandel.

*Gaat niet de mens als in een beeld daarheen,
 Gelijk een schaduw, die verdwijnt?
 Een handbreed is zijn tijd gesteld;
 Ja, die is niets, de sterkste is enkel ijdelheid.*

En wat man leeft er, die de dood niet zien zal, die zijn ziel zal bevrijden van het geweld des grafes? 'Enerlei lot toch wedervaart in dit opzicht zoowel de rechtvaardige als de goddeloze, dien die God dient, en dien, die Hem niet dient.' Er is echter een machtig onderscheid hoe de mens de eeuwigheid ingaat. Dan toch geldt het Woord: "De bezoldiging der zonde is de dood, maar de genadegift Gods is het eeuwige leven, door Jezus Christus, onzen Heere." Dan ook wordt gewezen op het gelukkige uiteinde van het volk van God, als er gezegd wordt: "Let op de vrome, en zie naar de oprechte; want het einde van dien man zal vrede zijn." Dan hoort Johannes op Patmos zich toeroepen van uit de hemel: "Schrijf: zalig zijn de doden, die in den Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten van hun arbeid; en hun werken volgen met hen. *In de Heere sterven*, dat is het zalig uiteinde van des Heeren volk, van Zijn getrouwe knechten. Gekocht door het dierbare bloed van hun Zaligmaker Jezus, zijn zij uit de dood in het leven overgegaan. Zij zijn in de gemeenschap Gods opgenomen als eigendom van Christus, Die Zelf dood is geweest, maar nu leeft tot in alle eeuwigheid. Die de sleutel van dood en hel in zijn macht heeft.

Die dan in de Heere sterven gaan in, in de eeuwige rust, die er overblijft voor het volk van God, in de eeuwige vreugde, die hun bereid is al van de grondlegging der wereld. *Zalig zijn dan de doden, die in de Heere sterven.* Hun gedachtenis zal tot zegening zijn. Die zalige uitkomst, dat gelukvolle uiteinde mag wel dringen om hen daarin te gedenken. En het is ook inzonderheid het woord van onze tekst voor deze ure, dat daartoe opwekt.

Het spreekt *van een opwekking ter gedachtenis van de getrouwe voorgangeren of tot achtgeving op hun voorbeeld, dat zij nalieten.*

In deze opwekking roept de Apostel op tot:

- I. Gedenken
- II. Navolgen
- III. Aanschouwen.

I. Gedenken

Gedenkt uw voorgangeren, die u de woorden Gods gesproken hebben. Met deze

woorden vangt de Apostel zijn kostelijk opwekkend woord aan. Reeds zijn vele woorden van vermaan en opwekking voorafgegaan en er zouden er ook verder nog volgen in dezen zendbrief. Het was toen namelijk een tijd, die zorgen baarde, een tijd van druk en vervolging, een tijd van vrees en afval. Godzalige voorgangers waren er geweest, doch zij waren gestorven, mogelijk zelfs de marteldood. En nu wekt hij de Hebreëen in des Heeren Naam op getrouw te blijven bij de leer der waarheid, die door de dienst der voorgangeren aan hen overgeleverd was.

Gedenkt dan, zo zegt hij, uw voorgangeren. Die voorgangeren waren voortreffelijke mannen, aan wie de Hebreëen grote verplichtingen hadden. Het grondwoord leidt ons als vanzelf tot dat soort personen, *die anderen voorgaan en de weg aanwijzen*, dien men, hen navolgend, zal inslaan. Het wil dus zeggen, dat zij anderen leiden, hetzij door leringen en raadgevingen, hetzij door hun voorbeeld of door beide. Op zichzelf kan er sprake zijn van voorganger op velerlei gebied, doch de Apostel betreft het woord hier, buiten tegenspraak, op de voorgangeren in het kerkelijke en geestelijke leven, op de leeraren, wier werk het is de hun toevertrouwde gemeente te leiden met wijsheid en wetenschap. Het is hun taak de weg der zaligheid aan te wijzen, en hoe men, als men er door genade op geplaatst mag zijn, moet vorderen van trap tot trap om eenmaal in Sion voor God te mogen verschijnen, verkrijgende het einde des geloofs, de zaligheid der zielen. Arbeidend in het Woord en in de leer is het hun taak de weg der genade en der godzaligheid voor te stellen en anderen toe te roepen: *Dit is de weg, wandelt in dezelve, en gij zult rust vinden voor uw zielen.*

Hun werk is een kostelijk werk, het is dat van een herder, die zijn hart op de kudde stelt, die zich voegt naar de gang van het werk, dat voor zijn aangezicht is, het verbrokene geneest, terwijl afdwalenden in alle getrouwheid, en om hun bestwil gewaarschuwd en vermaand worden, hun verkeerde paden te verlaten en te leren wandelen langs de weg van geloof en heiligmaking.

Zij waken over de zielen, als die rekenschap zullen geven. Zij zijn wachters op Sions muren om de wolven te keren, die de schaapskooi zouden willen verwoesten. Zij hebben het kostelijke van het snode te scheiden en onderrichting te geven in de geestelijken strijd, de goeden strijd voor het geloof, dat eenmaal de heiligen is overgeleverd.

En als voorbeelden der kudde geven zij nu ook zelf ter opwekking het voorbeeld in voorbedding en handel en wandel, als zij met de profeet mogen zeggen: "Laat ons vlijtig henengaan, om te smeken het aangezicht des Heeren, om de Heere der heirscharen te zoeken; ik zal ook henengaan."

Daartoe nu waren zij als ware voorgangers in onderscheiding van de valse leeraren geroepen, van de oversten Leidsman en Voleinder des geloofs, de Heere Jezus Christus aangesteld en bekwaam gemaakt. O, wat al zorg heeft de Heere aan Zijn erve, aan de Hebreëen, en aan heel Zijn kerk van alle tijden ten koste gelegd! Naast de veelheid der middelen, die mochten strekken tot de genade, had Hij ook gezorgd, dat zij uitnemende voorgangers hadden ontvangen, waarom de Apostel ook spreekt van uwe voorgangers. Dat wil immers niet anders beduiden dan dat de Heere te kennen wil geven, dat deze voorgangers hun van Zijntwege geschonken waren als een gewichtvol geschenk van Hem aan zijn kerk, als een dierbaar goed aan hen verleend, zodat zij nu ook van hen waren en alzo in een nauwe betrekking van elkander toe behoren, tot hen staan mochten.

Daarom: úw voorgangers; zoals Paulus elders zegt: "Alles is úwe. Hetzij Paulus, hetzij Apollos, hetzij Cefas, hetzij de wereld, hetzij leven, hetzij dood, hetzij tegenwoordige, hetzij toekomstige dingen, zij zijn alle uwe. Doch gij zijt van Christus en Christus is

Gods.”

Die voorgangers waren, in de ruimste zin van het woord, ook al geweest de *patriarchen en profeten* van de ouden dag en vervolgens, in onderscheiding van de Heere Jezus zelf als de hoogste Profeet en Leraar, de Apostelen en Evangelisten, en zoovele herders en leeraars, die de Heere, vroeg op zijnde en zedende, tot hen had doen komen. Zij waren mede begrepen onder de wolk van getuigen, die Hebreëen 11 ons opsomt.

Waren dus de voorgangers, hier genoemd, de ganse reeks van Profeten en Apostelen, in de ruimere zin beschouwd, inzonderheid kan hier bedoeld zijn bovendien op de voorgangers, die zij van aangezicht tot aangezicht hadden aanschouwd, *de verkondigers van het Evangelie der zaligheid*, die zij *persoonlijk* hadden gehoord en gezien. En deze waren onder de nieuwen dag in een grote menigte tot hen gekomen en hadden hun toegeroepen: “Vreest niet, o Sion. Laat uwe handen niet slap worden, maar zeg de steden van Juda: Ziet, hier is uw God. Immers ook aan hen was de naam gegeven van voorganger, zoals vers 17 hier zegt: “Zijt uwen voorgangeren gehoorzaam, en zijt hun onderdanig, want zij waken voor uwe zielen.” En wederom in vers 24: “Groet al uwe voorgangeren en al de heiligen.”

En dat de Apostel zulke voorgangeren bedoelt blijkt voorts uit het werk, dat hij hun toeëigent, als hij vervolgt: “*Die u het Woord Gods gesproken hebben.*”

- Het Woord Gods, dat is het Woord der zaligheid, het Woord des levens, dat Hij hun had geschonken, beide Wet en Evangelie.
- Het Woord Gods, dat is het Woord, dat van Hem Zelf uitgegaan is, want wie zou de Almachtige van zichzelf uit kunnen kennen?
- Het is het Woord, dat Hij over Zichzelf in Christus openbaarde, zijn gedachten, gedachten des vredes en niet des kwaads over Zijn uitverkoren gunstgenoten.
- In en door dat Woord is gesproken van God, Zijn Naam, Zijn deugden. Zijn raad en Zijn wegen zijn er in bekend gemaakt.
- Dat Woord is het Woord van Zijn gerechtigheid, van Zijn rechten en inzettingen, zoals geschreven staat: “Sion zal door recht verlost worden, en hare wederkerenden door gerechtigheid. Maar er zal verbreking zijn der overtreders, en der zondaren tezamen; en die de Heere verlaten zullen omkomen.”
- Dat Woord is het woord der genade, dat tot inhoud heeft de leer der verzoening en zaligheid, waarbij God op het hoogst verheerlijkt en de zondaar op het diepst vernederd wordt, de recht verslagene van geest de waren balsem der vertroosting wordt voorgehouden, en de praktijk der godzaligheid op het allerkrachtigst wordt aangedrongen.
- Het is ‘het profetische Woord, dat zeer vast is’, zoals de Apostel Petrus betuigt, en gij doet wel, dat gij daarop acht hebt, als op een licht, schijnende in een duistere plaats.
- Dat Woord is inzonderheid het Woord van Christus, Die God is, bovenal te prijzen in der eeuwigheid.
- Het is het Woord, dat Hij als de hoogste Profeet en Leraar heeft doen verkondigen onder de oude dag en dat als het Woord der vervulling begonnen is verkondigd te worden door Hemzelf, en aan ons, zegt de Apostel, bevestigd is geworden van degenen, die Hem gehoord hebben, Hebr. 2 : 3.
- Het is het Woord der verzoening, dat tot inhoud heeft: Jezus Christus, en Dien gekruisigd, en alzo spreekt van een rijke Christus voor een doodarme en

doemwaardige zondaar.

Zo hebben dan deze voorgangers het Woord Gods tot de gemeente in die tijden gesproken, zoals het aan ons in de dierbare Schat van de Heilige Schrift is overgeleverd. En daarin zijn zij onderscheiden geweest van de valse profeten en leraars. Zij hebben de schat gedragen in een aarden vat, maar als getrouwe leraren wensten zij alleen het zuivere Woord Gods te spreken, en zulk een weg ter zaligheid aan te wijzen tot gemeenschap aan Hem, die de Heere Zelf in Zijn dierbaar Woord ontdekt. Niet in eigen wijsheid en kracht, maar bestuurd en verlicht door de Heilige Geest. Want die weg wordt niet aangewezen door vlees en bloed, want de natuurlijke mens begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods zijn. Alleen het onfeilbare Woord Gods was hun richtsnoer bij hunnen arbeid. Zij wilden niet wijs zijn boven hetzelfde, geen ander fundament leggen dan daar in gelegd wordt, geen andere kenmerken aanwijzen als die daarin getekend worden, opdat het geloof, de hoop en de beoefening van de Godzaligheid niet ruste op eigen vindingen van menselijk vernuft, maar op de kracht en de waarheid Gods.

Hoe groot was dan het voorrecht, dat de Hebreëen ten deel was gevallen. En welgelukzalig ook in onze dagen hen, die zulk een voorrecht ontvangen mogen, dat zij van de Heere verzorgd worden met herders naar Zijn hart, die hen weiden met wetenschap en verstand, Jer. 3 : 15.

Billijk dan was het, uit dien hoofde, dat zij deze weldaad op prijs stellen en beantwoorden mochten, waarom de Apostel hen opwekt daar aan te gedenken. De woorden van de Apostel: *Gedenkt uw voorgangers, die u het Woord Gods gesproken hebben*, willen dan aanwijzen,

(1) allereerst, dat zij gedurig in herinnering zouden houden, en levendig in hun gedachten zouden hebben, dat zij zulke voorgangers van de Heere ontvangen hadden en hoe deze het gewichtvolle werk, hun toevertrouwd, door hun leer en wandel onder hen ten uitvoer hadden gebracht. Zij mochten zich te binnen brengen met hoeveel ernst en vriendelijkheid zij hun het zuivere Woord Gods en de gelovige betrachtting er van door hun eigen voorbeeld hadden aanprezen. Deze overdenking moest hen vervolgens dringen tot een rechte waardering en dankbaarheid jegens de Heere, dat Hij hun verwaardigd had om getrouwe gezanten tot hen te zenden, om hun Zijn raad te openbaren en op de weg des levens te leiden; dat Hij hun verwaardigd had, dat zij onder de zuivere leer der waarheid mochten verkeren en de getrouwe bearbeiding der voorgangers hadden mogen ontvangen. Zij moesten de Heere er voor erkennen, en de weldaden daarin van Zijnentwege geschonken niet vergeten, zoals de kerk vermaand wordt de Heere daarin te verheerlijken, omdat Hij Jacob zijn woorden bekend maakt, Israël zijn daden.

Dit gedenken sluit verder ook in dankbaarheid te bewijzen aan de nagedachtenis der ontslapen voorgangers, met liefdevolle eerbied er over spreken, en ook liefde betonen jegens hunne nabestaanden, en zo in waarde te houden degenen, door wier dienst de Heere het liefd heeft hen te leiden. Deze liefde moest met het sterven van de voorgangers niet ophouden, doch ook na hun verscheiden blijven, want de gedachtenis des rechtvaardigen zal tot zegening zijn.

Zij worden opgewekt ook zo te gedenken, dat zij gevoelig onder het ernstig verlies, de Heere billijken in Zijn recht, als Hij zijn knechten van hen tot Zich neemt, en dat Hij daarin rechtvaardig handelt om in dien weg in berustende onderwerping te betuigen: *Uw doen, o God! is enkel majesteit en liefde zijn Uw slagen*, met erkenning, dat het ook menigmaal wel blijken zijn van Zijn toorn over een volk, als Hij het berooft van

getrouwe voorgangers.

Zij dienden hen voorts ook in dit opzicht te gedenken, dat zij hun leer, zoals die overeenstemt met des Heeren eigen Woord, in gedachtenis hielden, ze overdachten, beminden en gehoorzaamden. Immers zij hebben het Woord Gods gesproken, de last, hun opgedragen, bekend gemaakt. Zo vermaant de Apostel Paulus aan Timothéüs te blijven in hetgeen hij geleerd had, en vermaant de profeet Jeremia de oude paden niet te verlaten als hij zegt: “Staat op de wegen, en ziet toe, en vraagt naar de oude paden, waar toch de goede weg zij en wandelt daarin; zo zult gij rust vinden voor uw ziel.”

Dat *gedenken* houdt voorts nog in dat zij, onder biddend opzien tot de Heere, met vrucht voor eigen ziel de arbeid der voorgangers mochten overdenken, opdat zij vruchten mochten voortbrengen, waardig de arbeid aan hen ten koste gelegd, en opdat de arbeid niet tegen hen mocht getuigen en de klacht des Heeren over hen komen: “Wat is er meer te doen aan Mijn wijngaard, hetwelk Ik aan hem niet gedaan heb? Waarom heb Ik verwacht, dat hij goede druiven voortbrengen zou, en hij heeft stinkende druiven voortgebracht?”

En eindelijk, wilden zij er aan gedenken, zoals het betaamt, dan moesten zij het voorbeeld, dat zij die voorgingen, nagelaten hadden, met volvaardigheid des gemoeds navolgen. Daarom de Apostel thans komt bij het navolgen, als hij zegt: *En volgt hun geloof na.*

II. Navolgen

Zij moesten niet alleen gedenken aan de personen, maar ook *hen navolgen in het geloof*. Wat is daar nu onder te verstaan? Het geloof kan zijn de leer des geloofs of de van God geopenbaarde leer der zaligheid. Zo echter wordt het geloof beschouwd als voorwerp van het geloof des harten en is het inhoud van de prediking en verkondiging des geloofs. In deze zin dan kan het geloof hier niet gebezigd zijn, want zo is het voorwerp van belijdenis, doch niet van navolging.

Nader wordt het geloof aangegeven als het persoonlijke zaligmakende geloof, bestaande in de ware kennis, toestemming en vertrouwen des harten, door Gods Geest in het hart gewrocht, dat de ziel verenigt met de Heere Jezus en door Hem met de Vader. Hier moet echter onderscheiden worden tussen het geloof als gave Gods in Christus, geschonken in de wedergeboorte én de daaruit door genade opkomende daden en werkzaamheden des geloofs. Alleen in de laatste zin kan het voorwerp zijn van navolging, voorzover het zich in belijdenis en levenswandel naar buiten openbaart. Het levende, zaligmakende geloof, immers, wordt eerst in de wedergeboorte geschonken en kan daarna pas nagevolgd worden; en uit de vruchten wordt de boom gekend.

Ook wordt het geloof wel voorgesteld in de Heilige Schrift als het standvastig en mannelijk vertrouwen op de Heere, dat stil berusten op Zijn toezeggingen, waarop men zich geheel overgeeft aan de Heere en aan Zijn Vaderlijke leiding en bestuur, met zalige overreding in het hart, dat Hij het in Christus wel zal maken, en alles zal doen medewerken ten goede, zo in tegenspoed als in voorspoed; dat geloof, waardoor men zich kloekmoedig, standvastig en onbeweeglijk in allerlei ontmoeting en wederwaardigheid toont. En daarvan nu gewaagt de Apostel als hij elders opwekkend zegt: “Waakt, staat in het geloof, houdt u mannelijk, zijt sterk.”

Dat geloof nu in zijn volle ruimte wordt hier aan de voorgangers toegekend, als hun uit genade in Christus geschonken. Deze mannen waren vol des Heiligen Geestes en geoefend in de gangen der genade en des geloofs. Hun verstand was doortrokken met een geheiligde kennis van de ganse weg der zaligheid, zoals de Heere die tot Zijn verheerlijking in Christus heeft geopenbaard. Hun oordeel was overreed om

volvaardig die dierbare waarheid te omhelzen en daarop te rusten in verzekerd vertrouwen, dat Hij, die het beloofd heeft het gewis ook doen zal, als de eeuwig Getrouwe, die niet verlaten zal het werk van Zijn handen. Hun wil en genegenheid waren vervuld met een zuivere begeerte om niet anders dan voor de Heere te mogen zijn en te mogen leven en hun heil slechts te zien en te hebben in Zijn eer en verheerlijking, zoals de Apostel Paulus elders zegt: “Hetzij, dat wij leven, hetzij dat wij sterven, wij zijn des Heeren.”

En zo is hier het geloof der voorgangers, dat als voorbeeld ter navolging gesteld wordt het door genade volharden in het geloof, het tot de einde toe blijven en gebleven zijn bij het ware geloof, dat eenmaal de heiligen overgeleverd is. Het is gestaan en gewandeld te hebben in en door de kracht des geloofs, zo lang zij hier op aarde hebben verkeerd. Het is de zalige verwerkelijking van het zoete woord: “Zijt getrouw tot de dood, en Ik zal u geven de kroon des levens.” En nu, op dat door genade volhardend geloof is ook tevoren al gewezen in de oplossing van de rij der geloofsheiden, die allen in het geloof gestorven zijn, in Hebreëën 11.

Opmerkelijk is het ondertussen, dat, waar er zoveel voortreffelijke gaven en geestelijke eigenschappen in die voorgangers gevonden werden, de Apostel alleen hun geloof ter navolging voorstelt. Dit zal niet zonder reden geschied zijn. Het geloof toch is de moedergenade in het hart van Gods volk. Het is de wortel van alle ware deugd, waaruit al wat lieflijk is en wèl luidt voortkomt. Het is de bron, waaruit alle andere geestelijke betrachtingen voortvloeien. Wel kent het in zijn oefeningen eb en vloed, en kan zelfs onder de as geraken, maar het kan niet verloren gaan, want het is door Christus verworven. En ze is van God geschonken als een onverliesbare genadegave, zonder en buiten hetwelk er geen gemeenschap met de Heere Jezus en in Hem met God hier op aarde kan bestaan. Het wordt beproefd en gelouterd door het lijden, gesterkt in de strijd des geloofs, en het overwint de wereld. Dit, zo zegt de Apostel Johannes, ‘is de overwinning, die de wereld overwint, namelijk ons geloof.

Het is de wortel der zaak, en als die behouden is, is ook alles behouden, waar het er alles verder uit voortvloeit. Daarom zegt ook de Apostel Paulus: “Ik heb de goeden strijd gestreden; ik heb de loop geëindigd; ik heb het geloof behouden; voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in dien dag geven zal; en niet alleen mij, maar ook allen, die Zijn verschijning lief gehad hebben.”

Wel wist de Apostel, dat geen der voorgangers zonder enig gebrek was, waar dit alleen gold van de Heere Jezus als de Oversten Leidsman en Voleinder des geloofs, en de gebreken der heiligen in de Heilige Schrift niet verzwegen worden. Als mensen waren zij ook onderhevig aan menselijke zwakheden. Maar daarom ook wil hij, dat zij hunne ogen daarvan zullen afwenden, en die gebreken met het kleed der liefde bedekken, gedachtig zijnde dat de liefde de overtredingen toedekt. Zij moeten slechts zien op het geloof en de standvastige wandel door het geloof van hun voorgangers, waardoor deze zich dan ook in de beoefening der godzaligheid tegen die gebreken verzet hadden en ze in de kruisiging van hun vlees van tijd tot tijd in des Heeren kracht te boven waren mogen komen. En zo moesten zij de gebreken van hun voorgangers, die de schatten, hun toevertrouwd, ook slechts in een aarden vat droegen, zorgvuldig zoeken te vermijden, en alleen hun geloof zich tot een voorbeeld van navolging stellen.

Zij zullen dan hun geloof navolgen. In de Heilige Schrift is sprake van *een navolging Gods*, waarvan de Apostel Paulus spreekt in Ef. 5 : 1, als hij zegt: “Zijt dan navolgers

Gods als geliefde kinderen.” En dat is het wandelen in de liefde naar de heilige instellingen des Heeren op de weg der Godzaligheid.

Er is ook sprake van de navolging van de Heere Jezus, wat dan geschiedt krachtens Zijn zoenverdiensten en door Zijn genade in de afsterving van de oude en de opstanding van de nieuwe mens, of het al meer vernieuwd worden naar het evenbeeld van Christus in de heiligmaking. Zo zegt Hijzelf: “Die Mij volgt, zal in de duisternis niet wandelen, maar zal het licht des levens hebben”, Joh. 8 : 12. Ook zegt Hij: “Zo iemand achter Mij wil komen, die verloochen zichzelf, en neme zijn kruis op en volge Mij”, Matth. 16 : 24. En bij de voetwassing van Zijn discipelen zegt Hij: “Want Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat, gelijkerwijs Ik u gedaan heb, gijlieden ook doet”, Joh. 13 : 15. Van die navolging van Christus spreekt ook Petrus als hij zegt: “Want hiertoe zijt gij geroepen, dewijl ook Christus voor ons geleden heeft, ons een voorbeeld nalatende, opdat gij Zijn voetstappen zoudt navolgen.”

Zo is er sprake van een navolging Gods en van Christus, *maar ook van de Apostelen en de heiligen der Schrift*. De Apostel Paulus gewaagt daarvan als hij zegt: “Weest mijn navolgers, gelijkerwijs ook ik van Christus”, 1 Kor. 11 : 1. Ook zegt hij elders: “Zijt mijn navolgers, broeders, en merkt op degenen, die al zo wandelen, gelijk gij ons tot een voorbeeld hebt”, Filipp. 3 : 17. Terwijl de Hebreëen, ook al voor de opwekking van ons tekstwoord, vermaand worden, om navolgers te zijn dergenen, die door geloof en lankmoedigheid de beloftenissen beërven, Hebr. 6 : 12.

Dat navolgen nu zegt immers, dat zij hun voetstappen zouden drukken. En wat zal het geloof navolgen hier anders willen zeggen dan in het spoor der Godzaligheid treden en de goede en oude weg der genade en der zaligheid achter de schare der voorgangers en ware gelovigen, die voorgingen te betreden, en die nauwe weg, die ten hemel voert, door genade achter de anderen aan af te wandelen?

En waar de voorgangers van de Hebreëen (a) de zuivere leer des geloofs en der zaligheid, die zij de anderen voorstelden, ook zelf van harte en standvastig aanhingen, (b) in de belijdenis ervan standvastig volhard hadden, (c) en in hun Godvruchtige wandel naar en door dat geloof gebleven waren ten einde toe, - wat ook door genade niet anders kon zijn, daar er geen afval der heiligen is, - daar vormen deze drie kostelijke trekken het voorbeeld ter navolging in deze opwekking.

En zo houdt het navolgen van het geloof der voorgangers dan in, het volstandig aanhangen uit volle overtuiging, mocht het zijn met zaligmakend geloof, der ware, in Gods dierbaar Woord zo hecht gefundeerde leer des geloofs. Voorts door genade in standvastige getrouwheid te blijven bij de belijdenis van die zuivere waarheid en dat geloof, naar het voorbeeld der godzalige, ontslapen voorgangers. En eindelijk drukt dat navolgen van het geloof der voorgangers uit, hun voetstappen te drukken en in Godzaligheid te wandelen, waardig der roeping, waarmede men geroepen is, waardig het Evangelie van Christus, waardig den Heere, tot alle welbehaaglijkheid, in alle goede werken vruchtdragende, en opwassende in de kennis van God; waardig tenslotte, Gode, die ons roept tot Zijn koninkrijk en heerlijkheid.

Dat was het geloof geweest der in heerlijkheid ontslapen leraren en zo had hun wandel door het geloof mogen zijn.

En om nu dat geloof volstandig na te volgen, daartoe wekt de Apostel hier op. Genade zal nodig zijn om deze genadegave te mogen ontvangen, te bezitten en ter zaligheid aan te wenden. Maar zo ook zal het einde des geloofs de zaligheid der zielen zijn. En daarom ook wordt vervolgens nog toegevoegd: *aanschouwende de uitkomst hunner wandeling*.

III. Aanschouwen

Om des te beter die werkzaamheid te kunnen betrachten, schrijft de Apostel hun hier ook voor te aanschouwen de uitkomst hunner wandeling. Als hier dan gewaagd wordt van de wandel der voorgangers, dan ziet dit op de gehele omgang, levensgedrag en verkeer onder de mensen, zo in woorden als daden, zoals dat alles geleid en beheerst wordt door het geloof. Want hier is sprake van de wandel der voorgangers als *een wandel door geloof*. En deze wandel was in alles eerlijk, goed en Gode behaaglijk. Het was een wandeling met God, in geloof en godzaligheid. En zo lezen we van Henoach, dat hij wandelde met God. En van Noach, die prediker der gerechtigheid, eveneens, dat hij met God wandelde. En tot Abraham zeide de Heere: Wandel voor Mijn aangezicht en wees oprecht.

Die wandel met de Heere in de kracht van zijn genade heeft een begin en een einde. Het begin is er als zij door genade Christus worden ingelijfd en *het einde is de uitkomst hunner wandeling*. De uitkomst hunner wandeling wil zeggen de overgang uit de wandel door het geloof aan deze zijde van het graf naar de heerlijkheid des hemels, waar het geloof verwisseld is door het zalige aanschouwen van God en Christus. En dat door het sterven heen als de doorgang naar het eeuwige leven.

En die uitkomst was zeker en gewis, zij kan niet falen. Immers zij hebben geloofd en daarom ook gesproken en zij zijn niet beschaamd uitgekomen. Zij hebben mogen staan in het geloof als ziende de Onzienlijke. Zij hebben op Hem gezien, en hunne aangezichten zijn niet schaamrood geworden. Zij zijn er inwendig van verzekerd geweest, dat de Heere hun deel was, en de uitkomst van hun wandeling ook geen andere dan deze zou kunnen zijn. Zij hebben hier geleerd van de Heere, dat het uiteinde van de rechtvaardige vrede zal zijn. Zij hebben het in geloof mogen omhelzen, zij hebben er naar gewandeld en de uitkomst is voor hen zeker en gewis geweest.

Die uitkomst was ook een *zalige* uitkomst. “Zalig zijn de doden, die in den Heere sterven; ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid, en hun werken volgen met hen.” Die uitkomst was voor hen een zalige ruil. Een aarde vol jammer en ellende, een plaats en bestaan hier op aarde, waarvan de Apostel betuigt: “Indien wij in dit leven alleenlijk op Christus waren hopen, wij zouden de ellendigsten van alle mensen zijn”, mag alsdan verwisseld worden met een heerlijkheid, die onder geen woorden is te brengen, want het is er een, die geen oog heeft gezien, en geen oor heeft gehoord, en in het hart des mensen niet is opgeklommen, hetgeen God bereid heeft dien, die Hem liefhebben.

Die uitkomst was *een ingang in de eeuwige ruste*, die er overblijft voor het volk van God, een opgenomen worden in de eeuwige heerlijkheid des hemels, waar zij de kroon der rechtvaardigheid en des levens gewis ontvangen.

De uitkomst was een opgenomen worden in de stad, die fundamenten heeft, welker kunstenaar en bouwheer God is, in het vaderland der eeuwige ruste, en in het vaderhuis met de vele woningen. Ze was een ontbonden worden en met Christus verenigd te mogen zijn, de aflegging van een lichaam der zonde en van een lichaam, dat aan de groeve der vertering wordt overgegeven, maar eens in heerlijkheid opgewekt weer verenigd zal worden met de ziel, die al van stonden aan met het sterven mag delen in de genieting van de onverderfelijke en onbevlekkelijke erfenis bij de Heere.

En deze zekere en gelukvolle uitkomst van de wandeling langs de weg der genade wil de Apostel, *dat zij zullen aanschouwen*, dat is met opmerkzaamheid, gedurig voor

ogen zullen stellen. Ze moesten letten op het einde van de aardse loopbaan van Gods volk, op het sterven van de Godzaligen, opdat ze daardoor mede gesterkt de loopbaan, die ook hun voorgesteld was met lijdzaamheid zouden afwandelen, bovenal ziende op de Heere Jezus, die het kruis heeft verdragen en de schande veracht en thans gezeten is aan de rechterzijde der majesteit Gods in de hemelen. En waar de discipel niet meerder is dan zijn Heere, moesten zij maar niet aanmerken de dingen die men ziet, en zo ook niet het lijden van de tegenwoordige tijd, noch ook de aardse druk en moeitevolle verwikkelingen, die ze ondergaan moesten om des Heeren wil, want al deze dingen zijn maar tijdelijk. Nee, ze zouden aanmerken, de dingen die men niet ziet en die eeuwig zijn, waartoe ook behoorde de zalige uitgang in eeuwige heerlijkheid van hun ontslapen voorgangers.

Wel konden ze niet achter het sterven met hun lichamelijk oog nog zien. Ze konden niet opklimmen in de hemel om zich daar ter aanschouwing van die uitnemende heerlijkheid neder te zetten, maar dit is evenwel gewis, dat er vele van die grote voorrechten, die zij, die voorgingen, daar genieten, met de levendigste trekken in de Heilige Schrift vermeld worden. En al is het waar, dat de Heere nog niet geopenbaard heeft, wat wij zijn zullen, daar die heerlijkheid te groot is dan dat zij hier al ten volle zou kunnen worden verstaan, niettemin heeft Hij onbedrieglijke getuigenissen gegeven in Zijn dierbaar Woord van het zalig geluk van de Zijnen in het hiernamaals. Zo verwachtte Abraham de stad, die fundamenten heeft, en betuigt Jacob in zijn sterven: “Op uw zaligheid wacht ik, Heere.” Een Job getuigt: “Ik weet mijn Verlosser leeft, en Hij zal de laatste over het stof opstaan. En als zij na mijn huid, dit doorknaagd zullen hebben, zal ik uit mijn vlees God aanschouwen. Denwelken ik voor mij aanschouwen zal, en niet een vreemde. Mijn nieren verlangen zeer in mijn schoot.” Hoor ook David zijn zalige verwachting uitdrukken als hij zegt: “Ik zal Uw aangezicht in gerechtigheid aanschouwen; ik zal verzadigd worden met Uw beeld, als ik zal opwaken”. En hoort een Asaf spreken: “Ik zal dan gedurig bij U zijn; Gij hebt mijn rechterhand gevat; Gij zult mij leiden door Uwen raad; en daarna zult Gij mij in heerlijkheid opnemen.” En wat staat van Mozes geschreven? “Dat hij liever verkoos met het volk van God kwalijk behandeld te worden, dan voor een tijd de genieting der zonde te hebben; achtende de versmaadheid van Christus meerdere rijkdom te zijn dan de schatten van Egypte; want hij zag op de vergelding des loons.”

En zoals de heiligen van de oude dag in hun geloofsverwachting gestorven en in de eeuwige zaligheid opgenomen zijn, zo hebben ook de voorgangers van de nieuwe dag getuigenis afgelegd van de hoop der zaligheid. Legt niet een Stefanus een kostelijk getuigenis af als hij, stervende onder beulshanden zijn ziele opdraagt aan zijn Heere en Zaligmaker, en uitroept: *Heere Jezus, ontvang mijn geest?* Hoor ook Paulus van die zalige zekerheid gewagen als hij zegt: “Want ik weet, Wien ik geloofd heb, en ik ben verzekerd, dat Hij machtig is, mijn pand, bij Hem weggelegd, te bewaren tot dien dag.”

Zo zijn ook deze Godsmannen gestorven in de Heere en is de uitkomst hunner wandeling deze geweest, dat zij de verheerlijkten Immanuël met ongedekten aangezicht mogen aanschouwen in onverderfelijke heerlijkheid. En, niet alleen dit, doch al de beloften Gods in Christus tot zaligheid van Zijn volk zijn daar als zoovele getuigenissen van de onwankelbare trouw des Heeren. En is het nog niet ten volle geopenbaard wat wij zijn zullen, dit evenwel weten wij, dat het een gans uitnemend en eeuwig gewicht der heerlijkheid is, hetgeen zij verkrijgen zullen. Want de Heere Zelf, de alleen zalige en algenoegzame God, zal in Christus hun eeuwig goed zijn. Zij zullen God mogen zien. “O, hoe groot, zegt de dichter dan ook, is Uw goed, dat Gij

weggelegd hebt voor degenen, die U vrezen; dat Gij gewrocht hebt voor degenen, die op U betrouwen!”

Hoe waardig dan was het de uitkomst van de wandeling der gelovige voorgangers met alle ernst en opmerking te aanschouwen. Nooit genoeg konden zij het doen, want vanouds heeft men het niet gehoord, noch met oren vernomen, en geen oog heeft het gezien, behalve Gij, o God wat Hij doen zal dien, die op Hem wacht! Zo moesten zij, door een bedaarde en aanhoudende beschouwing van die uitkomst ten volle zeker zijn, dat zij die voorgingen, ook van harte geloofd hadden en overtuigd waren geweest van de waarheid, die zij met de mond beleden en onder hen verkondigd hadden. Ja, dat zij door de Geest Gods, verzekerd van de kracht der beloften aan de gelovigen gedaan, niet geschroomd hadden, ter bevestiging van dit alles, hun leven over te geven in de dood voor de Naam en de zaak des Heeren. En was dit nu de uitkomst hunner wandeling geweest, wie, die er een oog voor ontving, zou dan niet begerig zijn hen op dien weg na te wandelen, ja na te kruipen, om ook zulk een uitkomst te mogen verkrijgen? Kan er wel iets dierbaarder bedacht worden dan zulk een uitkomst? Al het ondermaanse, hierbij vergeleken, is maar ijdelheid der ijdelheden. Alles wat de wereld geeft en geven kan is enkel ijdelheid. Zij gaat voorbij met al hare begeerlijkheid, maar die de wil Gods doet zal blijven tot in eeuwigheid. De brede weg loopt uit op het eeuwige verderf.

Rampzalig de mens, die daarop voortwandeland aanzijn einde komt. Met vele smarten zullen zij doorstoken worden. Zij zullen allen vlees een afgrijzen wezen, en dat voor eeuwig. Gedenkt dan uwer voorgangers, die u het Woord Gods gesproken hebben en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst hunner wandeling. En laat ons tot Hem uitgaan, buiten de legerplaats, zijn smaadheid dragende. Want wij hebben hier geen blijvende stad, maar wij zoeken de toekomende.

Laten we daarvan zingen uit Psalm 73 : 12:

*'k Zal, dan gedurig bij U zijn,
In al mijn noden, angst en pijn,
U al mijn liefde waardig schatten,
Wijl Gij mijn rechterhand wondt vatten.
Gij zult mij leiden door Uw raad
O, God, mijn heil, mijn toeverlaat,
En mij, hiertoe door U bereid,
Opnemen in Uw heerlijkheid.*

Zwaar was de slag, die onze Gemeenten en inzonderheid de Gemeente van Rotterdam Boezemsingel, trof door het nog plotse overlijden van onzen veelbeminden Ds. Kersten. En het gemis zal hoe langer zo meer worden gevoeld. Hoeveel jaren is hij de leidsman mogen zijn binnen de kring van onze Gemeenten. Ja, als een Vader werd hij beschouwd. Hij was een voorganger onder ons in bijzondere zin. De Heere Jezus als de Koning van zijn duurgekochte Kerk heeft hem willen gebruiken tot rijke zegen voor de Gemeenten.

Als leraar heeft hij vele jaren door de genade van zijn Zender de bazuin aan de mond mogen zetten. En die bazuin gaf geen onzeker geluid. Hij mocht Jacob zijn zonden en Israël zijn overtredingen in getrouwheid voorstellen. Als een trouwe wachter op Sions muren heeft hij gestaan om het kostelijke van het snode te scheiden, de rechtvaardige het aan te zeggen, dat het hem wel zal gaan, en de goddeloze, dat het hem kwalijk zal gaan. Gewaarschuwd heeft hij tegen de zonden van land en volk, ge waarschuwd tegen opkomend bederf der leer, gewaarschuwd tegen de dwalingen van onzen tijd,

gewaarschuwd tegen zo veel, dat hij zag als niet naar de reinheid van Gods heiligdom. Vrijgemaakt heeft hij zich als een rechtgeaard leraar van het bloed dergenen, die onder zijn gehoor al die jaren, gezeten hebben.

En hoe gezalfd hij in des Heeren Naam en kracht spreken kon van de onderscheiden gangen van Sions Koning in het genadeleven, weten zij het best, die hem hebben gehoord. En zoals het menigmaal gaat met Gods trouwe knechten, strijd, smaad en lijden heeft hij om zijn kloek uitkomen voor de naam en de zaak des Heeren al eveneens veel moeten verduren, doch de Heere heeft hem bewaard en gesterkt. De schutters hebben hem wel bitterheid aangedaan en beschoten en hem gehaat; maar zijn boog is in stijvigheid gebleven, en de armen van zijn handen zijn gesterkt geworden door de handen van de Machtige Jacobs. Een voorbeeld der kudde was hij in geloof en vreeze des Heeren, in diepgaand bewustzijn van eigen kleinheid en nietigheid tegenover de Heere.

Gedenkt dan ook deze uwe voorganger, die u het Woord Gods gesproken heeft, en volgt zijn geloof na, aanschouwende de uitkomst van zijn wandeling. Gedenkt hem, zoals voorgesteld is, en met name door te blijven bij de zuiverheid der leer, die hij zo kostelijk vermocht voor te stellen in gesproken woord en geschrift.

Volgt zijn geloof na, door genade, waardoor hij nog spreekt nadat hij gestorven is. Aanschouwt ook de uitkomst van zijn wandeling. Is hier de gang ook voor hem geweest door het dal der moerbeziënbomen, in volmaakte zin is nu ook aan hem vervuld wat volgt: "Een iegelijk van hen zal verschijnen voor God in Sion." En in Sion daarboven mag hij thans God eeuwig groot maken. Geen strijd meer, geen moeite meer, geen nacht meer van zorgen, van leed en van lijden, maar eeuwig zingen van Gods goedertierenheden. Zijn Koning heeft hij mogen voorstellen aan deze zijde des grafs in al Zijn dierbare beminlijkheid, maar thans mag hij bij Hem zijn en is zalig voor hem vervuld het woord van de profeet: "Uw ogen zullen de Koning zien in zijn schoonheid." Vervuld is ook het woord van Daniël aan hem: "De leeraars nu zullen blinken als de glans des uitspansels, en die er velen rechtvaardigen, gelijk de sterren, altoos en eeuwiglijk."

Een ernstige roepstem tenslotte, gaat er uit van het verscheiden van de veelgeliefden ontslapen leraar. De tijden zijn donker en de zonde neemt hand over hand toe. En reeds zijn nu kort achter elkaar twee leraren¹ in de heerlijkheid opgenomen. De scheiding is voor hen maar kort geweest, en thans mogen zij samen de Heere op volmaakte wijze grootmaken. Voor hen is het eeuwige zalige winst. Maar het kon wel eens zijn, dat de rechtvaardigen weggeraapt worden voor de dag des kwaads.

O, medereiziger naar een ontzettende eeuwigheid, gedenkt, gedenkt toch, dat ook voor u eenmaal het ogenblik zal aanbreken, dat uwe ogen gesloten zullen worden en dat uw geest opgeroepen zal worden om te verschijnen voor de Rechter van hemel en aarde. Hoe zal het voor u uitvallen? Het zal behouden zijn of verloren. Een derde weg is er niet. O, leert nog bedenken wat tot uw eeuwige vrede dient.

De Heere schenke de zoete kracht van het 3^e vers van Psalm 16 aan het hart, waaruit onze ontslapen broeder nog zo kort voor zijn sterven verkwikt mocht worden, en Hij sterke de Zijnen met de woorden uit Psalm 27 :7:

Zo ik niet had geloofd, dat in dit leven,

¹ Ds. J. Fraanje

*Mijn ziel Gods gunst en hulp genieten zou,
Mijn God waar was mijn hoop, mijn moed gebleven.
Ik was vergaan in al mijn smart en rouw.
Wacht op de Heer', Godvruchte schaar, houdt moed.
Hij is getrouw, de bron van alle goed.
Zo daalt Zijn kracht op u in zwakheid neer,
Wacht dan, ja wacht, verlaat u op den Heer'.*

Amen.

BIJ DE INTREDE VAN HET JAAR

Nieuwjaarspreek over PSALM 39 : 8

Uitgesproken te Gouda, december 1960

Lezen: Psalm 39.

Zingen: Psalm 144:2.

Psalm 25 : 2 en 6.

Psalm 39 : 5.

Psalm 90:9.

Alles heeft zijn bestemde tijd, zoals de wijze Prediker onderwijst. Er is een tijd om geboren te worden en een tijd om te sterven. En het leven daar tussen is maar als een voorbijgaan. De ene dag volgt op de andere en het ene jaar op het andere in dit ondermaanse tranendal. De wisseling der jaren gaat ook nog al maar door, tot eenmaal een einde aan de tijd zal zijn gekomen. Het oude jaar is weer voorbij gegaan en een nieuwe tijdkring is aangebroken. Maar de Heere blijft de eeuwig Onveranderlijke. Zijn jaren verouderen niet. En nu zal het er maar weer op aankomen, hoe de nieuwe tijdkring wordt ingegaan. Velen zeggen nog wel: *Wie zal ons het goede doen zien?* Maar de dichter van Psalm 4 was er beter aan toe. Hij mocht zijn toevlucht nemen tot de Heere, en biddend verzuchten: *Verhef Gij over ons het licht Uws aanschijns, o Heere!* En die dierbare zielsgestalte kreeg ook Mozes in te nemen, toen hij betuigde voor het heilig aangezicht des Heeren in Exod. 33:15: *Indien Uw aangezicht niet medegaan zal, doe ons van hier niet optrekken!* Want hij verstond het door genade, dat, als de Heere niet meeding. de voortgang van de reis, maar onder Zijn ongenoegen zou liggen. En zo was het nu ook bij Jakob in Gen. 46: 24. Als de Heere hem met de zijnen naar Egypte zal brengen, ter vervulling van de belofte aan Abraham, dan zoekt hij het aangezicht des Heeren. Dan is hij er niet gerust op, voor de Heere hem heeft toegezegd, dat Hijzelf mee optrekken zal de nieuwe toekomst in. Ja, dat Hij er voor zorgen zal, dat zijn nageslacht daar in Egypte zal bewaard blijven, en Hijzelf het ter bestemder tijd weer uit Egypte zal opbrengen naar Kanaän, het beloofde land, ter vervulling van Zijn raad en voorzienig bestel. O, hoe meer een mens rekening houden mag met de Heere, en de toekomst in mag gaan samen met de Heere, hoe beter het toch ook weer zal zijn. En daarom vermaant Jacobus, dat gezegd zal worden: *Indien de Heere wil, en wij leven zullen, zo zullen wij dit of dat doen*, Jak. 4 : 15. En zo nu is het ook hier bij de aanvang van het nieuwe jaar, dat van 's Heerenwege billijk gevraagd kan worden: *Hoe zult gij, o mens! het nieuwe jaar ingaan!* Hoe zult gij het doorgaan, als het zo wezen mag!

Mocht het dan maar zo zijn, dat de gestalte van het hart iets omdragen mocht van wat David mee maakte in het woord van onze overdenking, dat uw gewijde aandacht opgetekend vindt in het u voorgelezen Schriftgedeelte Psalm 39:8, waar we lezen :

En nu wat verwacht ik, o Heere? Mijn hoop, die is op U.

We zien ons hier voorgesteld *een heilzame en levende gebedstoevluchtneming tot de Heere, bij de aanvang van het nieuwe jaar.*

En we kunnen achtereenvolgens stilstaan bij :

I. De gebedsdrang

- II. De gebedsgrond
- III. De gebedsverwachting,

om met een woord van toepassing te eindigen.

I. De gebedsdrang.

De dichter van de psalm is David, de man naar Gods hart, de lieflijke in psalmen. Geen trek uit het geestelijke leven van Gods volk, of het wordt door David in zijn psalmen aangeroerd. De ene tijd is hij in grote bekommering en zielsberoering, en de andere tijd mag hij gewagen van de verlossingen van Gods aangezicht. Hier is David weer in grote zielenvod, in angst; en droefenis weggezonden. Men meent, dat de psalm vervaardigd is in de dagen van de vervolging onder koning Saul, die dan door hem genoemd wordt in de psalm de goddeloze, die nog tegenover hem is. Anderen menen, dat de psalm veel later is ontstaan, en wel uit de tijd, toen Absalom opgestaan is tegen zijn eigen vader, David. Hoe dit zou mogen zijn, de dichter mag uit de grote benauwdheden, waarin hij weggezonden was, zijn toevlucht nemen door genade tot de Heere. De psalm is er een voor Jeduthun, één van de opperzangmeesters, die als leider of directeur dienst deden bij de zangkoren in de tempel. De psalm is dus een zogenaamde tempelzang, waarin de wederwaardigheden van de dichter worden neergelegd, tot lering voor de kerk Gods. En zo is deze psalm een lied, waar ook de worstelende kerk haar beeld in vindt. En zo ziet deze psalm dan ook op de moeiten en worstelingen waarin de kerk Gods menigmaal is weggezonden, tot ze in de Heere Jezus nog weer opgehaald mag worden uit al haar ongestalten en ongelegenheden. In het eerste gedeelte van de psalm stort David zijn klachten uit en ontboezemt hij zijn zielsworstelingen. David kon niet omkomen, wat de vijanden ook aandrongen om zijn val te bewerken. Onverbrekkelijk immers was de belofte des Heeren, dat hij als de gezalfde des Heeren de troon van Israël zou bezetten. Maar wat werd dat toch telkens weer bestreden! En wat werd David er dan weer eens inwendig buitengezet. En zo is het altijd nog weer wat anders, dat Gods volk bewaard en verlost zal worden, en wat anders of ze daar ook altijd in levende werkzaamheden mede gesteld mogen zijn. Och, menigmaal is het er mede, zoals de dichter zegt: *Ik ben tot hinken en zinken elk ogenblik gereed.* Zo was David dan in de eerste helft van de Psalm toch zo diep weggezonden. Geen hoop was er meer over. De benauwdheden van zijn hart hadden zich zo wijd uitgestrekt, dat hij zichzelf als geweld moest aandoen, om zijn tong te breidelen, opdat hij door ongeduldig klagen en murmureren niet opstaan en daarin zondigen mocht. Ja, opdat de goddelozen, die acht namen op zijn hinken, zich daarover niet zouden verblijden, en hem schuldig maken om een woord. O, hoe kan dat de ziel dan zeer doen. Dan, hoezeer hij zich ook inspande om te zwijgen, hij kon het niet langer meer uithouden. Zijn hart werd heet in zijn binnenste. En zo wendt hij zich onder al de uitwendige gevaren en de aanvechtingen van binnen tot de Heere, die steeds weer een hulp bevonden is in benauwdheid voor zijn diep ellendig en moegestreden volk. O, de Heere wist het wel hoe het daar in zijn hart worstelde, en zou met de beproeving ook gewis de uitkomst schenken. En zo begint het dan in ons vers voor hem te dagen. Hij mag vervolgen op de ontboezeming van zijn klachten. En nu. Er komt een keerpunt. Het woordje en verbindt ons vers aan het vorige, en wijst er op, dat er nog wat meer volgt. Dat het nog niet aan het einde is, maar dat er nog wat goeds voor de Heere zal komen. Edoch, dat hij eerst aan het einde zal komen met zijn uitzien naar allerlei hulp van beneden. Gelukkig maar, dat de Heere de Zijnen weer aan het einde brengt met zichzelf. En zo is zijn woord tien nu" als 't ware een bange klacht, die uit zijn geprangde boezem opkomt. En nu wat verwacht ik. Wat zou ik nu

nog verwachten. Wat voor verwachting zal David koesteren voor hulp en uitkomst van de zijde van het schepsel? Tijdelijke dingen ontvallen als grond van verwachting. Immers, rijkdommen mist hij in zo grote nood, en wat zouden die ook al bij kunnen zetten, daar ze zo ongestadig zijn, zoals Salomo onderwijst in Spreuken 23 : 5, en Paulus in 1 Tim. 6 : 17. Vrienden had hij nog wel, maar vrienden in de nood verlaten o, zo dikwijls, en laten in de steek. Hoor Job klagen, *dat zijn vrienden zich op hem werpen als op een wees, en graven tegen een, vriend*, Job. 6 : 27, en Paulus in 1 Tim. 4 : 16 : Ze hebben mij allen verlaten, zelfs de vrienden. Ja, ze worden zelfs soms even gemakkelijk vijanden, wat Haman overkwam in Ester 7 : 9. David overkwam het te Ziklag, dat zijn eigen mannen de keien opnamen om hem te stenigen. Maar, gelukkig, toen hij de schuldige in eigen oog werd, nam God het voor hem op en redde hem uit al zijn benauwdheden. Zelfs Gods volk kan de een van de ander wel eens afvallen, als ze het hunne zoeken en niet wat van Christus is, zoals bleek in de vrienden van Joh. Groten en machtigen, zowel als geringeren en kleineren zonder onderscheid, Ps. 62:10, ja, ook vorsten zijn maar gebroken rietstaven ; en bondgenoten vallen ook al af, als het er op aankomt, Die bieden ook al geen kracht. Zoudt ge dan uw hoop op mensen bouwen? O, wat verwachting zal David, zal de Kerke Gods toch nog overhouden van het schepsel ? Och, het scheen alles toch zo tegen te zijn, voor nu en voor de toekomst. En de Heere ! O, als hij daaraan dacht, dan beefde zijn hart ook al, onder de soevereine verbergingen des Heeren. En dat bracht nog de grootste onrust, terwijl de duivel hem van binnen aangreep, en de uitwendige omstandigheden ook al hopeloos schenen. O, wat een donkere zielstoestand ! Dan is het als bij Jakob : Al deze dingen zijn tegen mij ; als bij de dichter : Dacht ik aan God, zo maakte ik misbaar.

*'k Schatte mij geheel verloren.
'k Mocht van geen vertroosting horen.
Als mijn ziel aan God gedacht,
Loosd' ik niet dan klacht op klacht.
Peinsd' ik aan mijn vruchtloos kermen,
Vruchtloos roepen om ontfermen,
Dacht ik, hoe God anders helpt,
Mijne ziel werd overstelpt.*

Met een overstelpte ziel, in een bange zielsworsteling, met een worstelende, missende, treurende, bekommerde, twijfelende, hopeloze, ja heilzaam wanhopende zielsgestalte. Ja, zover kan het komen, dat de ziel klaagt : Gij hebt U met een wolk bedekt, zodat er geen gebed door kwam en mijne hoop van de Heere is vergaan, Nochtans is het hier geen wegzakkende hoop van de goddeloze, maar een heilzame wanhoop van Gods volk, dat van al de middelen en schepselen afgedreven wordt van 's Heeren wege, opdat de Heere Zich in Christus nader zou openbaren aan de ziel. O, dat het nu zo ver komen moest, daar had hij zelf maar geen erg in. Dat hij eerst zelf geheel en al afgebroken moest woeden, waar het meer om de eer des Heeren ging dan om zijn levensbehoud, o, daar moest hij langs zo een weg van omkomen achter gebracht worden. O, hij was zo aan het einde met alles en ook met zichzelf, dat hij wel zuchten kon :

*'k Wou vluchten, maar kon nergens heen,
Zodat mijn dood voorhanden scheen
En alle hoop mij gans ontviel,
Daar niemand zorgde voor mijn ziel.*

En toch, hij zou niet om kunnen komen in die toestand, maar tot verheerlijking Gods er uit gevoerd worden in een dal van verversing. En daarom komt Gods lieve Geest hem alle steunsels, waarop hij nog zou willen leunen wegtrekken, opdat hij van alles afgedreven, nu de drang in het binnenste zou ontvangen om het nu alleen bij de Heere te zoeken. Ja, dat is nu Gods weg met Zijn volk, ze eerst alles af te nemen, waarop ze zelf nog zouden vertrouwen, waarmee ze zelf nog wat zouden doen. En dan worden ze zo onder de bediening des Geestes geleid, dat ze van alle eigen verwachting afgedreven, naar de Heere toevluchten. En zo is het ook hier. En nu wat verwacht ik, o Heere! Er komt licht in zijn gemoed. De Heere ontdekt Zich aan hem in de Heere Jezus, en zijn verslagen geest wordt opgetrokken uit de onmogelijkheid. Ja, dat is nu toch altijd weer de weg, en een gift uit de Borggerechtigheid van de Heere Jezus, dat er te goeder uur weer licht en kracht van boven komt, zoals de dichter onderwijst:

*Maar Gij deedt ons 't gevaar ontkomen,
verkwikkend ons ter goeder uur.*

En zo wordt hij van hetgeen maar een enkel niet is, gebracht bij de Heere, de diepste grond van het gebed. De Heilige Geest dringt hem uit te vluchten naar de grond der verlossing, de Heere, Die ook immers in die weg is de grond voor de bede, van Wie alleen nog hei! te verwachten mag zijn. En dat voert ons naar onze tweede gedachte

II. De grond des gebeds.

Hij mag zich dan tot de Heere wenden, en mag Hem aanspreken met de zo dierbare naam „Heere”. Gelukkige David, die het zelf niet meer kon, maar nu door des Heeren eigen trekkende ontferming in Christus daar gebracht mag worden. Dierbare uitvlucht en toevlucht! Want het is toch zoveel beter te vluchten tot des Heeren macht dan dat men ooit vertrouwt op mensen, of zelfs van prinses hulp verwacht. Wie toch is de Heere, en wat voor grond heeft nu toch de dichter en al Gods volk, van zichzelf, om tot God de toevlucht te nemen! Want o, door die droeve val en bondsbreuk in het paradijs heeft de mens toch alles verloren, ook het gebed. God hoort de goddeloze niet, en zijn gebed is Hem een gruwel, zoals Spreuken 28 :9 leert, hoewel de eis op hem blijft liggen. Maar nu, waar de hemel gesloten is door de val en bondsbreuk in het paradijs, en de zo dierbare gebedsgemeenschap van voor de val weggenomen is, daar is nu de Heere Jezus gekomen, als de grote Hemelgezant. Hij heeft in de weg van Zijn dierbaar verzoenend lijden en sterven, in de weg van de voldoening aan het gezegende recht van Zijn Vader, ook weer verworven de ontsluiting van de hemel en de toenadering tot de troon der genade. Hij heeft ook weer voor de Zijnen verworven de rechte gestalte des harten en de uitspraak der lippen, en zo ook de Geest des gebeds en de verhooring der gebeden. En zo mag het nu voor David en Gods volk weer gelden: *Gij hoort het gebed, tot U zal men komen.* En zo is het hem in en door Christus' aangebrachte gerechtigheid vergund om tot de Heere te naderen, tot de aanspraakplaats Zijner heiligheid met smeking en geweent, om geholpen te worden ter bekwaamer tijd. Uit de diep doorvoelde nood en ellende, met verlies van eigen kracht en waardigheid, van eigen tegenstand, woelen en werken, zullen ze opkomen, en dat dan door Zijn Heilige Geest, en zo is het ook, dat ze altijd eerst weer in het onmogelijke hunnerzijds gevoerd worden, opdat Hij Zich in die weg kan openbaren in Christus, als de eeuwig getrouwe God en Vader over de Zijnen. En zo is het ook hier, dat de dichter vergund wordt om te naderen tot de heilige aanspraakplaats van Gods hoge Majesteit in de Heere Jezus; tot God, Die de Almachtige is, de Algenoegzame in Zichzelf, Wiens kracht oneindig is, hooggeducht in Zijn verhevenheid. Al Zijn heilige deugden en volmaaktheden zijn goddelijk en alvermogen. O, als Hij mee is, is alles mee, maar als Hij ook tegen is, dan zal niets kunnen baten! En, zoals de mens van

nature is, is Hij geen vriend, maar de geduchte Rechter over hem. En dat zal hij ook eerst altijd weer gewaar worden, daar aan ontdekt worden, opdat hij als een onwaardige in zichzelf in Christus' gezegende naam moge naderen. Hier mag dan de dichter Hem aanspreken met die zo gezegende naam „Heere”. En daar zit immers in, dat Hij in de Heere Jezus en Zijn dierbare zoenverdiensten geen toornend God meer is over David en Gods arme en schuldverlegen volk, vanwege de inwonende zonde, maar een Zijn genadetroon voor ze ontsluitend en Zijn oor neigend Ontfermer voor ze is. Maar o, de gronden voor de toevluchtnemende bede hier liggen toch ook weer zo eeuwig buiten David en buiten Gods volk, De diepe grondslag ligt al in de nooit begonnen eeuwigheid, toen ze al lagen in het hart des Vaders, waar uit ze ook nooit gevallen zijn, en in de eeuwige raad al overgedragen zijn aan de Zoon. O, dat eeuwige wonder toch, dat Hij ze aan Zijn lieve Zoon kon overdragen op grond van Zijn eeuwige borgstelling. En o, dat wij de hemel gesloten hebben in de val om ze nooit meer te openen, en de zo dierbare gebedsgemeenschap verloren hebben, daar heeft Hij voor de overtreders gebeden en geleden, en de toegang tot de troon der genade in den gebede ontsloten door Zijn gezegend lijden en sterven. En zo mag David zich hier nu door de zalige bediening des Geestes wenden tot de Heere, als een die gans ontbloot is, en tot Hem in Christus, als een schuldvergevend en ontfermend God. Hij mag Hem aanspreken met de naam Heere. En een Heere is Hij over hem en over al Gods volk. Ja. als de eerste Persoon in het Goddelijk Wezen is Hij ook de grote Schepper van de einden der aarde, die niet moede noch mat wordt, Die alles in Zijn voorzienig bestel nog onderhoudt, en bestuurt, en dat tot zaligheid van Zijn gunstvolk, waarvan David zich er ook eentje weten mocht. ja, dat Hij meer dan een aardse vader Zich ontfermt over de kinderen, Zich ontfermt over allen, die Hem vrezen. Een Heere is Hij in de nog nauwere zaligmakende betrekking in de Heere Jezus, en dan een Vaderlijke Ontfermer over hen. Hij kan het water der beproeving wel eens laten komen tot aan de lippen, maar er niet overheen doen komen, en in die weg dan ook de vijanden en de boze toe gaan roepen: *Tot hiertoe en niet verder, ter verheerlijking van Zijn lieve Naam.*

Een Heere is ook de Heere Jezus over David en al Gods volk. Immers, Hij heeft ze gekocht tot de zo dure prijs van Zijn dierbaar bloed. Hij heeft voor ze ingestaan. Hij is ook het zalige Voorwerp en de Middel-Oorzaak van hun verwachting. Hij heeft de toorn en de afscheiding van de Vader voor hen weggenomen, de middelmuur des afscheidsels. Hij heeft de grond voor het gebed, namelijk, dat de Vader nog weer Vader in Hem over ze geworden is, verworven, Hij heeft ook het toevorzicht en de kinderlijke vreze, als vereiste gesteldheden voor het gebed voor ze verkregen. Het vloeit hun alles uit Hem en Zijn bloedrode verdiensten toe. En zo staat Hij ook in velerlei betrekking tot hen, als Hoofd, Borg, Middelaar ; als Profeet, Priester en Koning ; ja, als hun gezegende Bloed-Bruidegom en Oudste Broeder. En hoe zou Hij dan ook niet als de verheerlijkte Hogepriester in het hemelse heiligdom voor hen met Zijn voorbede voortreden, waar Hij in al hunne benauwdheden mede benauwd is geweest?

Maar ook de Heilige Geest is Heere over hen, zo krachtens de schepping en voorzienigheid als in de toebediening der zaligheid in en aan hun ziel uit de gerechtigheid van Christus. O, het is toch maar niet anders dan dat zij door de zaligmakende bediening des Geestes Christus nodig krijgen als schuldovernemende en betalende Borg en Middelaar. En Hij komt eerst altijd maar weer ze van alles af te brengen om langs die weg een plaats voor Christus in hun ziel te werken, opdat ze zo in de Heere Jezus tot de aanspraakplaats des Vaders mogen gebracht worden. *Want wij weten niet wat wij bidden zullen gelijk het behoort, maar de Geest zelf bidt voor ons met onuitsprekelijke zuchtingen, zoals de Apostel zegt in Rom. 8 : 26.* En zo is in

dat „o Heere !” de ware ark der vromen besloten. En zo mag het dan ook voor David en al Gods daar gelegerd volk ervaren worden in de Heere Jezus, die ook zelf in Zijn dood betrouwd heeft: *Die Hem aanroept in de nood, vindt Zijn gunst oneindig groot.* Zo zijn dan de dierbare gronden voor de toenadering tot de troon der genade, de eeuwige ontferming des Vaders, de zalige verdiensten des Zoons en de gezegende be-diening des Geestes. En zo komen we bij de derde gedachte.

III. De gebedsverwachting.

Mijn hoop, die is op U, zo betuigt de dichter in de toevluchtneming zijner ziel tegenover de Heere. Na de ijdele verwachting op het schepsel, als gans zonder enige goede grond, afgewezen te hebben, neemt hij zijn toevlucht tot de God zijns heils. Nu is er in verschillende zin sprake van hoop. Er is hoop op een mens, waardoor de een zijn hoop stelt op een ander, en enige hulp of weldaad van hem verwacht. Er is ook sprake van een hoop der goddelozen, die vergaan zal, waar ze maar rust op ijdele inbeelding, en daarom een valse en ijdele hoop is, Job 8 ; 13 ; en van de verwachting van de huichelaar, wiens hoop van hem walgen zal, en zijn vertrouwen een huis der spinnekop zijn zal, Job 8 : 13, 14 ; zoals er ook een verliezen van de hoop zijn kan, Ezech. 19 : 5. Naar haar eigen wezen strekt de hoop zich uit tot een mogelijk of toekomstig goed, met verwachting het te zullen verkrijgen. Zo zegt de Apostel in 1 Cor. 9: 10: Die ploegt moet op hoop ploegen, en die op hoop dorst, moet zijn hoop deelachtig worden. Ze kan echter ook betekenen de gehoopte zaak zelf, of het goed, welks verkrijging gehoopt wordt. En in dat opzicht zegt de Spreukendichter in Spreuken 13: 12 : *De uitgestelde hoop*, dat is het nog niet verkrijgen van de gehoopte zaak of het goed, *krenkt het hart*. Ze kan ook zien op de persoon, van wie de verwachting is of was. Zo zegt Elifaz in Job 4: 6 : *Was niet uw vreze Gods uw hoop, en de oprechtheid uwer wegen uw verwachting?* Ja, zo wordt ook Christus genoemd onze Hoop als de grondslag en vervuller ervan in 1 Tim. 1 : 1 God moet dan ook alleen de Grond der hoop zijn, omdat alles goeds alleen van Hem komen kan. Daarom zegt de dichter van Psalm 130 dan ook: *Israël hoop op de Heere, want bij de Heere is goedertierenheid, en bij Hem is veel verlossing.* Daartoe wekt ook Psalm 42:12 op met deze woorden : Hoop op God, want ik zal Hem nog loven. De ware hoop is dan ook een gave Gods, door Christus verworven, en door Gods Geest in het hart gewrocht in het stondekje der minne, in het uur der wedergeboorte.

En wat zal ze dan anders zijn dan die in de wedergeboorte ingestorte gave der hoop, waardoor het goed, dat God beloofd heeft, met verlangen, met lijdzaamheid en vertrouwen verwacht wordt, tot Gods eer en de zaligheid der ziel ? Ze komt niet voort uit de natuur, noch wordt ook door oefening verkregen, want van nature is de mens zonder deze hoop op God, zoals de Apostel in Ef. 2 : 12 zegt ; dat deze zonder hoop, en zonder God in de wereld is. Ze wordt God de Vader toegeschreven als de gezegende Bewerker er van, en ook de Heere Jezus, en de Heilige Geest, zoals de Apostel zegt in 2 Thess. 2:16: *Onze Heere Jezus Christus, en onze God en Vader heeft ons gegeven een goede hoop in genade.* En dat ook de Heilige Geest ze werkt blijkt uit Rom. 15 : 13, waar de Apostel zegt: *Weest overvloedig in de hoop door de kracht van de Heilige Geest.*

Ze heeft haar zitplaats in het herboren hart, en ziet op God als het gezegende Voorwerp der hoop, op God de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, en op alles goeds, dat van Zijn goddelijke hand toekomen moge. En waar de Heere Zichzelf in de beloften als de God der hoop komt openbaren, Joh. 14 : 8, zo zijn ook de beloften de grondslag van de ware ziekschoop. Ja, de belofte is als het ware het anker voor de hoop, zoals de hoop het anker is der ziel; en zoals de borsten zijn voor het zuigende kind, en

de olie is voor de lamp, zo zijn de beloften Gods in Christus voor de ware hoop. Levend door genade gericht op de belofte en het goed der belofte, ondersteunt ze de bedrukten, brengt ze de ontstelden tot rust, en versterkt ze de struikelenden, maakt ze de struikelende knieën vast. Ze verschilt van het geloof, omdat de hoop ontspruit uit het geloof, en dat het geloof gesterkt wordt door de hoop. Het geloof ziet op de waarheid en de zekerheid van de belofte, en de hoop op de vervulling en voortreffelijkheid van de belofte en de goederen er in voorgesteld. Het geloof verzegelt, dat God waarachtig is, en de hoop betreft zich op de schenking en toebrenging van de toegezegde zaak. Het onderscheid tussen geloof, hoop en liefde schuilt ook daarin, dat het geloof de beloften Gods vasthoudt, de hoop de uitvoering er van met lijdzaamheid verwacht, en dat de liefde de band der volmaaktheid is. Boven geloof en hoop gaat de liefde uit in haar duurzaamheid, al vloeit ze er aan deze kant van 't graf uit voort, want, waar geloof en hoop bij het sterven ophouden, waar de vervulling dan volmaakt plaats vinden zal, gaat zij voor eeuwig binnen. O, dierbaar verschiet voor Gods zo menigmaal hopeloos gestelde volk aan deze zijde van het graf. De hoop heeft ook deze eigenschappen hier, dat ze is een waar gegronde hoop, een verlangende hoop, een uitziende hoop, een worstelende hoop, een lijdzaam verwachende hoop, een toevluchtnemende hoop, een vertrouwende hoop, een zich verheugende hoop, een niet beschamende hoop, een ongeveinsde hoop. Ze is echter ook een af en toenemende hoop, met veel vreze en twijfel vaak bezet, zoals Klaagliederen 3 : 18 zucht: *Mijn sterkte is vergaan, en mijn hoop van den Heere.*

Mijn hoop, zo zegt de dichter nu hier, *die is op U*. En hij betuigt ermee: Een ander moge nog zo veel hoop hebben op wat anders, aan mijn kant is het gans hopeloos buiten U, o Heere, maar mijn hoop, door Gods Geest uit Christus' verdiensten in het hart geschonken en door genade in levende oefening gebracht. *Deze mijn hoop, is op U*. Ze mag nu weer dierbaar en levend zijn op de Heere, de almachtige Schepper, op de Heere Jezus, als de grote Verwerper van deze hoop, en op de Heilige Geest als de grote Toebediener en Toebrenger van deze hoop. Het is hier een in den gebede toevluchtnemende hoop dat de Heere hem van al zijn overtredingen moge verlossen, en al zijn uit en inwendige druk zou wegnemen. Een hoop op God in Christus rustend, dat de Heere in die weg ook de Zijne was voor tijd en eeuwigheid. Een hoop, dat Hij hem uit al zijne benauwdheden zou verlossen, een vernieuwde oefening des geloofs en der hoop, die hij ook voorheen al had mogen hebben, een hoop voortvloeiende uit het eeuwige genadeverbond voor zijn ziel, zoals Ies, 54:10 zegt: *Want bergen zullen wijken en heuvelen wankelen; maar Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken en het verbond Mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer.*

Mijn hope, die is op U, dat wijst er verder op, dat de dichter zich kwijtgeraakt is in Christus. Zijn toevlucht is nu de Heere. En als Hij mee gaat, zo voorop gaat, dan is het voor hem maar een dierbaar volgen. Zijn oog is nu op de Heere, en zijn verwachting, dat de Heere in Zijn goedertierenheid hem gedenke in de kwijschelding van al zijn zonden en hem voorga met Zijn dierbaar heillicht, en in de toekomst hem verwaardigen mocht met Zijn dierbare gunste en zalige gemeenschap. Ja, dat de Heere met hem wandelen mocht, zoals het was bij Henoch, en met Noach, van wie geschreven staat, dat hij zo nauw aan de Heere verbonden was als een vriend aan zijn vriend. En zoals het was bij Abraham, tot wie de Heere zeide: *Wandel voor Mijn aangezicht en zijt oprecht*; en: *Zou Ik voor Abraham verbergen wat Ik ga doen*. O, dat er zulk een tedere en Godzalige samenwandeling, en heilige verkeersomgang tussen de Heere en zijn ziel mocht plaatsvinden! Ja, dat Hij het ook met het kwade alzo maken mocht, dat het hem niet zou smarten, niet zou afvoeren van de Heere, maar middellijk nog dienstbaar gesteld zou zijn om hem nog te dichter bij de Heere te

brengen en nog te vaster in Christus aan Hem te verbinden. Zijn hoop is ook op de Heere in die zin, dat Hij hem ook in de geestelijke strijd in de toekomst mocht ondersteunen, dat hij niet al te zeer overgegeven mocht worden aan de woede van de vorst der duisternis, bewaard mocht blijven van een mee trekken met de wereld en haar ijdelheden, en bovenal behoed mocht worden voor Zijn eigen verdorven hart. Al verder, dat de Heere in de uiterlijke omstandigheden het zo ook maken mocht, dat Hij als de Bewaarder Israëls, zijn voeten bewaren mocht voor uitglijden, ja, dat hij in al zijne wegen maar de goede hand zijns Gods over zich mocht hebben, en hij in ware ootmoed en zielsvernederig voor de Heere mocht wandelen, en in die weg een naar de Heere toegekeerd leven mocht hebben. Dat de Heere het in die weg nog wèl maken mocht met zijn arme ziel en met allen, met wie hij nog zou mogen omgaan! Dat de Heere ook Zijn volk en erve nog eens uitbreiden mocht tot Zijner eer en verheerlijking en. tot afbreuk van het rijk des bozen. Zalige zielsgesteldheid om zo in alles geheel en uitsluitend van de Heere afhankelijk te zijn en van Hem alleen alles goeds te verwachten, zoals we daar van zingen, Psalm 39 : 5 :

*Nu dan, o Heer ! wat is 't, dat ik verwacht?
Mijn hoop staat op U alleen ;
Verlos mij door Uw onweerstaanb're kracht,
Van al mijn ongerechtigheén,
En stel mij niet, getrouwe Toeverlaat,
De dwaze sterv'ling tot een' smaad.*

Toepassing.

En wat zal nu de toekomst ook dit jaar zijn. Donker, zeer donker, zijn voorzekeer de tijden. De ongerechtigheid zal ook dit jaar nog vermenigvuldigd worden, Alle mensen zijn van nature toch niet anders dan vijanden van de Heere en van Zijn Gezalfde, tegenstanders van de komst van Zijn koninkrijk, van Zijn genade, ware dienst en van Zijn volk. En het zal een wonder zijn als er één uitgehaald wordt, en van een Saulus tot een Paulus wordt gemaakt. De wereld met haar zondedienst zal onder de leiding van de overste dezer wereld ook weer voortgaan, en de maat der ongerechtigheid ook verder vervullen. En die heeft ook weer haar verwachting van de goden van de tijd, van radio, en televisie, verzekering, sport, spel, sabbatsontheiliging, van uitspattingen in allerlei ijdelheden en vleselijke begeerlijkheden, van modegeest en vleselijke godsdienst en uiterlijk vertoon van godzaligheid, dat de ware kracht der godzaligheid. verloochend heeft.

O mens, die daar nog wat van verwacht, weet het toch, dat uw verwachting een ijdele verwachting zal zijn! Weet het toch, dat er straks een einde aan komen zal, en dat het maar een verschrikkelijk einde mee zal brengen! En zult ge dan nu maar weer voortzondigen met dat verschiet? En dan de God des hemels tergen? O, weet het toch, dat die een vriend der wereld zal willen zijn tot een vijand van God gesteld zal wezen. *En de wereld gaat voorbij met al haar begeerlijkheden, maar die de wille Gods doet, die zal blijven tot in der eeuwigheid.* Zie ook eens op land en volk, hoever alles al afgeweken ligt. De afval is al zover doorgedreven, dat we zouden zeggen het kan al niet erger meer. Roepstemmen zijn er ook al vele gekomen. roepstemmen door natuurrampen in Gods toom toegezonden, roepstemmen ook al uit de gisting onder de volkeren der wereld. En de beroering onder de volkeren der wereld, zo is te vrezen, zal ook dit jaar niet minder worden. En redenen voor geduchte oordelen zijn er ook al genoeg, en hoe kwetsbaar is toch al niet land en volk, kerk en staat. Er behoeft 'weinig te gebeuren, of heel de wereld komt in een grote wereldoorlogs brand. O, hebt toch van die zogenaamde vredeswoorden, die men overal uitbazuint geen verwachting, want de

Heere heeft meer dan één pijl op Zijn boog. Er zijn wel vier verschillende boze gerichten, waarmee Hij het mensdom treffen kan: *De honger, het zwaard, de pestilentie en de boze gedierten*. En daarom geldt ook thans zeker het woord van de profeet: *O, land, land, land! hoor toch des Heeren woord! Wat zoudt ge des afvals nog te meerder maken?* Ge zult het toch moeten verliezen tegen den Heere der heirscharen, want geen geweer helpt in deze strijd. Hij is groot van Raad en machtig van daad.

En daarom, o, onherboren medereiziger naar de ontzagwekkende eeuwigheid, mocht ge eens een recht inzicht ontvangen, dat ge voor een eeuwigheid geschapen zijt, maar ook geboren zijt om te sterven. O, zie nu toch eens recht dat grote onderscheid tussen die, die God vreest en Hem dient, en die, die Hem niet dient. Zonder God op de wereld te zijn, dat is een zeer gevaarlijke toestand. Alle uren in een doodsgevaar. O, dat grote gevaar om elk uur van de dag en elk uur van de nacht weg te kunnen zakken in de eeuwige' dood, en de helse pijn. Alle uur van de dag en van de nacht kan ziekte treffen, kunnen rampen en tegenheden overvallen, ja, kan er een eind aan het kortstondig leven komen, en de mens opgeroepen worden om rekenschap af te komen leggen van zijn levensgang hier beneden. En dan menigmaal zo gans onverwachts, door een verkeersongeval getroffen, of anderszins, zó voor de Rechter te moeten verschijnen! En dan geen God voor het hart en geen Borg voor de schuld! O, wat zal dat verschrikkelijk zijn, om dan zo God te moeten ontmoeten als de geduchte Rechter over uwe onsterfelijke ziel!

Geliefden, mocht het gewicht van dood en eeuwigheid, en de hopeloosheid om het ooit te ontkomen, eens recht op uwe ziel gedrukt worden, eer het voor altoos onherroepelijk te laat zal zijn. En wat voor verwachting zal een goddeloos, een onherboren, of ook een uiterlijk godsdienstig en eerbaar burgerlijk mens toch al anders hebben, dan hoogstens een ingebeelde verwachting, die al niet anders zal blijken te zijn dan een huis der spinnekoppen! Immers, wat zal hij al anders hebben van zichzelf dan schuld, en vloek, en dood en onvermogen, en daarmee hopeloos open ligt voor alle kwaad. O, de Heere zal lachen als de vreze komt. Och, keert dan nog heden tot de bestraffing des Heeren. *Zoekt Hem nog terwijl Hij te vinden is, roept Hem aan terwijl Hij nabij is. De goddeloze verlate zijn weg, en hij bekere zich tot de Heere, zo zal Hij Zich zijner ontfermen, want Hij vergeeft nog menigvuldiglijk.*

Niet waar, o, bekommerd volk. De Heere weet waar ze wonen. Met David al veel in de engte en de benauwdheid. De verwachting van het schepsel mocht maar veel wegvallen, want er is een betere verwachting, de ware hoop op de Heere in Christus. O, David mocht daar een goede plek hebben. De vijanden moesten huns ondanks nog dienen om hem op het plaatsje te brengen. En zelf moest hij ook aan het einde gebracht worden met zichzelf. O, als we daar gebracht mogen worden, dart vallen we pas recht in de handen des Heeren, en is het ook een goed vallen in en onder de Heere, want Hij kan het alleen ook maar voorzien, dit jaar, en Hij zal het ook voorzien, voor dat in zichzelf doodarm gemaakte volk, waar een arme wees bij Hem ontfermd zal worden. Mocht de verwachting dan maar zijn alleen van de Heere. Gelukkig dat volk, dat op goede gronden het met David zeggen mag: *Mijn hoop die is op U*. Vele kunnen nog de wederwaardigheden zijn, en ze kunnen veel benauwen, maar toch uiteindelijk zijn het maar middelen, om de ziel van zichzelf en de zonde te verlossen, en de Heere te onmisbaarder en te dierbaarder in Christus te doen worden. Ja, als de Heere daar de ziel in de dierbare hoop en geloofsgemeenschap komt zetten, dan kan niemand de ziel kwaad doen. Dan mag het wel eens vastliggen in de ziel, wat de dichter betuigt: *Die*

hoe het ook maag' tegenlopen, gestadig op Zijn goedheid hopen. Dan mag het door genade zielzaligend weer eens gezien warden, dat de weg van eeuwigheid al afgewogen en afgepaald is geweest, in de Heere Jezus en Zijn dierbare gerechtigheid. Ja, dat niets vreemds zal overkomen, maar dat het alles nog mede zal moeten werken, aan de verheerlijking Gods en tot zaligheid der ziel. O, dat wegzakken en zinken in de Heere Jezus onder God, in die zalige en levende hoop op de Heere, dat zal een zalig verliezen zijn van zichzelf, met al de schuld, met al de kommer en de zorg.

Ja, wat een dierbare verwisseling ook, als het uit de eigen hand genomen wordt en het mag dan uit de hand des Heeren in de Heere Jezus ontvangen worden. Zo moge het maar zijn, in een geestelijke zorgeloosheid, ontheven van alles, uit de handen van Sions zalige Koning bediend te mogen worden, in en door de eenzijdige bediening des Geestes tot verheerlijking Gods en tot zaligheid der ziel. En in die weg moge het, bij alles wat dreigt en drukt, maar de levende zielsgestalte zijn, wat de dichter zegt:

Want deze God, is onze God;

Hij is ons deel, ons zalig lot.

Door tijd noch eeuwigheid te scheiden:

Ter dood toe zal Hij ons geleiden.

Amen.